

HAASTE

Haastattelussa Matti Kortteinen **s.4**

Turvallinen lähiö? **s.8**

Kaikki lähtee läheltä **s.22**

Rikottujen ikkunoiden teoria **s.34**

ASIAANTUNTEVASTI RIKOKSENTORJUNNASTA JA KRIMINAALIPOLITIIKASTA

Yhdyskuntasuunnittelu ja asuminen

4 KRIMINAALIPOLITIIKAN VAIKUTTAJIA
Yhteiskunnan kasvavat erot luovat turvattomuutta
Riikka Kostainen

Haasteltavana on kaupunkisosiologian professori **Matti Kortteinen** Helsingin yliopistosta. Kaupunkilaisten turvattomuuskokemukset ovat 1990-luvulta alkaen nousseet uudella tavalla huolenaiheeksi. Kortteinen näkee turvattomuuden liittyvän erilaisten yhteiskunnallisten, taloudellisten ja etnisten erojen kasvuun eikä suinkaan rikostilanteeseen.

Maahanmuuttajien asuminen keskittyy pääkaupunkiseudulla
Ruotsissa selvitetään suurkaupunkien rikollisuutta

8 Turvallinen lähiö?
Marjaana Seppänen

Huolimatta siitä, että erityisesti suurimmissa kaupungeissa on ongelmalähiöiksi määriteltyjä asuinalueita, Suomessa asuinalueiden erilaistuminen on ollut ensisijaisesti hyväosaisuuden kasautumista. Nyt suunta näyttää muuttuneen. Kirjoituksessa tarkastellaan Lahden Liipolan tilannetta.

11 Tietoja ja työkaluja turvallisen ympäristön suunnitteluun
Timo Saarinen

Turvallinenkaupunki.fi -verkkosivuston tarkoituksena on innostaa keskustelun suunnittelijat, asukkaat, päättäjät ja kaikki muut toimijat, jotka ovat kiinnostuneita, vaikuttamaan ympäristön turvallisuuteen ja turvallisuuden kokemiseen.

12 Hengailu kaupunkisuunnittelun haasteena
Sirpa Tani

Nuorten hengailua kauppakeskuksissa on pyritty rajoittamaan muuttamalla suosittuja hengailupaikkoja vähemmän houkutteleviksi. Samalla näistä tiloista

on tullut entistä tiukemmin säädeltyjä. Hengailullaan nuoret ottavat kaupunkitilaa haltuunsa. Mikäli tämä sallitaan, tila voi säilyä moniarvoisena ja erilaisia käyttötapoja sallivana.

14 Katupartio kohtaa nuoria Vantaan Myyrmässä
Suve Pääsukene

Myyrmässä on viikonloppuisin melko levotonta etenkin asemien tienoilla. Iltoja rauhoitetaan katupartioiminnan avulla. Myrstin Katupartion taustalla on Turvallinen kotilähiö -hanke.

16 Turvallisuuskävelyt osallistavat asukkaita ja toimijoita
Kristiina Alppivuori

Turvallisuuskävelyjen avulla voidaan lisätä keskustelua, tiivistää yhteistyötä sekä selvittää osallistujien kokemuksia alueen turvallisuustilanteesta. Olennaista on paikallisuus ja asukkaiden vaikutusmahdollisuudet. Toimintaa on kuitenkin tarpeen vielä kehittää.

19 Yhteisöllisyyden virittämistä maalla ja kaupungissa
Regina Järg-Tärno

Jos ihmiset toimivat yhdessä viihtyvyyden eteen ja välittävät lähiympäristönsä ja naapureistaan, asuinalueella ei tarvitse edes ajatella rikosentorjuntaa tai jopa linnoittautumista. Artikkelissa vertaillaan asukasosallistumista Lahdessa, Järvenpäässä ja Kontiolahden Jakoskella sekä annetaan asukasliikkeille käytännönläheisiä vinkejä.

22 Kaikki lähtee läheltä
Helka Körkkö

Suomen Settlementtiliiton Uusi paikallisuus -hanke haluaa palauttaa osittain jo kadonnutta paikallisuuden merkitystä.

Ruotsin naapurivalvontatoimintaa on arvioitu

24 Asumisneuvonnan avulla turvalliseen asumiseen
Sari Timonen

Asumisneuvojat, asumisohjaajat ja sosiaali-isännöitsijät kohtaavat työssään asumisen ja ihmisen elämän moninaisen kirjon. Asiakkaita on mielenterveys- ja päihdeongelmallisista lapsiperheisiin ja ikäihmisiin.

26 Nimbyn taltutus ammattimaistuu
Susanna Särkkä

”Ei meidän pihallemme” -ilmiö (nimby, not in my backyard) on tuttu kaikille rikostaustaisten kanssa työskenteleville. Vankilasta vapautuneelle suodaan oma asunto ja mahdollisuus uuteen elämään, mutta omaksi naapuriksi linnakundia ei haluta. Mm. Helsingin Diakonissalaitoksella on nykyisin työntekijöitä, jotka keskittyvät pelkästään naapuruston pitämiseen tyytyväisenä.

29 Eläinsuojelurikosten tuomioita selvitettiin
Tarja Koskela-Laine

Tutkimuksessa on tarkasteltu käräjäoikeuksien 2006–2009 antamia lainvoimaisia eläinsuojelurikostuomioita.

30 Rangaistuskeskustelu sosiaalisessa mediassa
Mika Sutela & Jyri Paasonen

Sosiaalisessa mediassa suomalaiset keskustelelevat etenkin sakkorangaistuksista hyvin negatiiviseen sävyyn. Yhdyskunta-seuraamuksista puolestaan ei siellä juuri keskustella. Erityisesti niistä olisi tuotettava enemmän tietoa kansalaisille.

32 KRIMINOLOGIA
Kaksi Cesarea
Matti Laine

34 RIKOKSENTORJUNTA
Rikottujen ikkunoiden teoria elää
Jukka-Pekka Takala

36 AJASSA

HAASTE

ASiantuntevasti
Rikoksentorjunnasta
ja kriminaalipolitiikasta

Julkaisijat

Oikeusministeriö
Rikoksentorjuntaneuvosto

Päätoimittaja

Juha Kääriäinen
Poliisiammattikorkeakoulu

Toimitussihteeri

Riikka Kostiainen

Yhteystiedot

Osoite: Mannerheimintie 4,
PL 25, 00023 Valtioneuvosto
Puhelin: 0295 150252
Sähköposti: haaste@om.fi
Internet: www.haaste.om.fi

Toimitusneuvosto

Sakari Melander (pj.)
Helsingin yliopisto
Janne Kivivuori (varapj.)
Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos
Aarne Kinnunen
Oikeusministeriö
Riitta Koivisto
Vantaan turvallisuusohjelma
Robin Lardot
Poliisihallitus
Henrik Linderborg
Rikosseuraamuslaitos
Leena Metsäpelto
Valtakunnansyyttäjänvirasto
Olli Salin
Helsingin kaupunki
Leena Suurpää
Nuorisotutkimusverkosto
Jukka-Pekka Takala
Rikoksentorjuntaneuvosto
Joona Vuorenpää
Finanssialan Keskusliitto

Taitto

Riikka Kostiainen

Kansikuva

Martti Kainulainen / Lehtikuva

Tilauhintaa

Vuosikerta 25 euroa + alv. 9%
Irttonumero 6,50 euroa

Tilaukset ja osoitteenmuutokset

Sähköposti: haaste@om.fi
Lomakkeet: www.haaste.om.fi

Painopaikka

Kirjapaino Uusimaa, Porvoo

12. vuosikerta
Ilmestyy neljä kertaa vuodessa.
ISSN 1458-0314 (Painettu)
ISSN 1458-2759 (Verkkojulkaisu)

Lehden kirjoitukset ovat kirjoittajiensa kannanottoja.

P Ä Ä K I R J O I T U S

■ J U H A K Ä Ä R I Ä I N E N

Kaupunkialueiden erilaistuminen ja rikollisuus

Kaupunkien alueellisen rakenteen kehitys on heijastumaa koko yhteiskunnan muutoksesta. Suomi on kansainvälisessä tarkastelussa edelleenkin melko tasan tulonjaon maa ja tämä on heijastunut myös asunalueiden siedettävänä erilaistumisena. Tilanne on kuitenkin viime vuosina ollut selvästi muuttumassa huonompaan suuntaan. **Matti Kortteisen** ja **Mari Vaattovaaran** tutkimukset pääkaupunkiseudun alueellisesta erilaistumisesta ovat osoittaneet, että viime vuosina harjoitetulla eriarvoistavalla tulojakopolitiikalla on ollut seurauksensa: huono-osaisuus ja hyvinvointi ovat eriytyneet kaupunkirakenteessa aiempaa enemmän. Alueellinen kasautuminen on helposti itseään vahvistava prosessi, jonka käyttövoimana ovat yksittäiset muuttopäätökset asuntomarkkinoilla: hyvälle ja halutuille alueille muuttavat vahvimmat, huono-osaisen on tyydyttävä siihen tasoon, jonka hallinto hyväksi katsoo. Lisäksi on merkkejä siitä, että myös julkiset palvelut, kuten koulut, eriytyvät asukkaiden sosiaalisen aseman mukaan ja siten vahvistavat markkinoilla syntyvää erilaistumista.

Kaupunkien alueellisella erilaistumisella on heijastuksensa myös rikollisuuteen. Perinteinen väkivalta- ja omaisuusrikollisuus yhdistyy huono-osaisuuteen eikä siten ole ihme, että tällainen rikollisuuskin kasautuu alueille, jotka asuntomarkkinoiden ja niitä säätelevän hallinnon ohjauksessa jäävät muista jälkeen. Tällöin voidaan puhua yksinkertaisesti väestöllisestä koostumusvaikutuksesta. Toisaalta tutkijat ja kaupunkisuunnittelijat ovat puhuneet myös aidoista aluevaikutuksista, jotka voivat syntyä väestöllisen koostumuksen, asunalueiden fyysisen ja sosiaalisen suunnittelun tai näiden molempien yhteisvaikutuksen seurauksena. Tällöin on kysymys siitä, miten paikalliset yhteisölliset tekijät joko ehkäisevät tai edesauttavat rikollisen käyttäytymisen syntymistä. Monissa tällaisissa aluetasoisissa teorioissa korostetaan tavalla tai toisella epävirallisen sosiaalisen kontrollin merkitystä. Esimerkiksi tilankäytön suunnittelussa tulisi huomioida asukkaiden mahdollisuus kokea alueet omikseen ja siten kannustaa heitä valvomaan ja "puolustamaan" alueitaan, kuten **Oscar Newman** aikoinaan asian ilmaisi. Lehtemme tässä numerossa kuvataan usein esimerkein hankkeita, joissa pyritään myös muilla tavoin hyödyntämään paikallista yhteisöllisyyttä rikollisuuden ehkäisemisessä.

Asunalueiden hyvä suunnittelu, jossa huomioidaan myös paikallisen yhteisöllisyyden mahdollisuudet, on välttämätöntä paitsi asumisviihtyvyyden turvaamiseksi myös rikollisuuden ennaltaehkäisyn kannalta. Erityisen tärkeää on huolehtia sellaisien alueiden asumisviihtyvyydestä ja yhteisöllisyydestä, jotka jäävät asuntomarkkinoiden kilpailussa muista jälkeen. Samalla on kuitenkin hyvä pitää mielessä, mistä asunalueiden erilaistumisenakin ilmenevä eriarvoisuus lopulta tulee: politiikasta, hallinnosta ja taloudesta.

Yhteiskunnan kasvavat erot luovat turvattomuutta

Kaupunkilaisten turvattomuuskokemukset ovat 1990-luvulta alkaen nousseet uudella tavalla huolenaiheeksi. Kaupunkisosiologian professori **Matti Kortteinen Helsingin yliopistosta näkee turvattomuuden liittyvän erilaisten yhteiskunnallisten, taloudellisten ja etnisten erojen kasvuun eikä suinkaan rikostilanteeseen. Hänen mielestään muuttunut tilanne pitää tunnustaa, jotta ratkaisuja voidaan hakea politiikan ja yhdyskuntasuunnittelun keinoin.**

Helsinki on rikostilastojen perusteella ja kansainvälisesti vertaillen harvinaisen turvallinen kaupunki. Esimerkiksi asuntomurtoja esiintyy niin vähän, ettei niiden perusteella voida arvioida turvallisuustilannetta. Silti kun helsinkiläisiltä kysytään haastattelututkimuksissa asuinympäristön ongelmia tai muuton syitä, asunnon pienuuden, varustelutason ja muihin asuntoon liittyvien seikkojen jälkeen vastauksissa nousevat esiin turvallisuusasiat: rauhatonisuus, järjestyshäiriöt ja ympäristön soveltumattomuus lapsille.

Professori Matti Kortteisen mukaan turvattomuuden tunne nousi huoleksi laman aikana, jolloin ihmiset yleensä ottavat vähemmän riskejä, eroavat vähemmän ja jopa tekevät rikoksia vähemmän. 1990-luvulla rikostilastot osoittivatkin rauhoittumista, kun taas turvattomuus oli tutkimusten mukaan nousussa. Viimeaikaisista Helsingin tilastoista voi nähdä merkkejä siitä, että rikostilastot osoittavat lievää nousua, mutta koettu turvallisuus on kohentunut.

Kortteinen on tutkinut kaupunkimaantieteen professori **Mari Vaattovaaran** kanssa paljon tätä paradoksia, että

koettu turvattomuus ja poliisin tietoon tullut rikollisuus näyttävät kulkevan eri tahtiin. He ovat analyyseissaan sijoittaneet kartalle erilaisia ilmiöitä ja verranneet niiden esiintymistä turvattomuuskokemuksiin.

– Tulosten mukaan selvimmin koettu turvattomuus vaihtelee miesten työllisyysasteen mukaan. Sellaisilla alueilla, joilla nimenomaan miehet käyvät vähän töissä, koetaan paljon turvattomuutta. Työllisyysaste kuvaa hyvin, kuinka suuri osa työikäisistä tekee arkisin jotain muuta kuin duunia eli se summaa yhteen työttömät, työikäiset eläkeläiset ja muut

sosiaalietuuksilla elävät ”kullilla notkijat”, Kortteinen selittää.

– Työstä syrjäytyneet ihmiset eivät päivisin katsele ostos-tv:tä asunnossaan, vaan he hakeutuvat toistensa seuraan pubeihin, ostoskeskuksiin, puistoihin ja joskus jopa leikkikentille. Sosiologiassa on pitkään puhuttu ns. kadunkulmien yhteisöistä ja niiden tärkeydestä huonotasaisilla asuinalueilla. Suomessa ei voida Amerikan tapaan puhua kadunkulmista ja niiden kuppiloista, mutta paikalliset ostarit ja lämpimään aikaan erilaiset ulkotilat omaavat samaa veto-

Professori Matti Kortteisen mukaan yhteiskunnalliset erot ovat kasvaneet jo niin suuriksi, että ihmiset pyrkivät välttämään toistensa seuraa ja hakeutumaan omiensa pariin.

voimaa. Niihin syntyy omanlaistaan yhteisöllistä elämää, jonka työssäkäyvä keskiluokka kokee niin häiritseväksi, että se näkyy turvattomuuden kokemuksina, mikä puolestaan näkyy muuttohalukkuutena.

ETNISET JA ERILAISET YHTEISKUNNALLISET EROT KASVUSSA

Matti Kortteinen myöntää ymmärtävänsä turvattomuutta ja pelkoa myös omien kokemustensa kautta: Nuorten miesten ryhmä ostoskeskuksen edessä voi saada aikuisenkin miehen miettimään, täytyykö joukko kiertää vai voiko sen läpi mennä. Tai kun on ainoana kantasuomalaisena metrovaunussa gambialais- tai kongolaisryhmän kanssa eikä ymmärrä heidän kieltään, olo saattaa tuntua epävarmalta.

Kortteinen kertoo, että sosiologit puhuvat sosiaalistumisesta eli siitä, että ihmiset kasvavat omaan kulttuuriinsa ja oppivat sen käyttäytymissäännöt. Niiden avulla pystyy ennakoimaan toisen samaan kulttuuriin kasvaneen käyttäytymistä. Joutuminen vaikeasti ennustettavaan tilanteeseen puolestaan koetaan turvattomuudeksi. Siihen ei välttämättä liity vastenmielisyyttä huono-osaisia kohtaan tai rasistisia ennakkoluuloja.

– Yhteiskunnalliset erot olivat Suomessa pitkään kaventumaan päin ja rajat liukuvia. Linja kulki jokseenkin kirvesmiehen ja insinöörin välillä ja he mahtuivat hyvin samaan kortteliin. Tilanne on nyt muuttunut. Toisessa päässä hyväosaiset ovat kasvattaneet tulotasoaan vauhdikkaammin kuin muut ja toisessa päässä

köyhyyden luonne on muuttunut pitkäkestoisemmaksi ja syvemmäksi. On syntynyt väestöryhmiä, joiden elämäntapa perustuu pääsääntöisesti muuhun kuin työssäkäyntiin. Heidän ja työssäkävien elämäntavat eroavat jo niin paljon, että syntyy keskinäistä tunnistamista ja väistämis- ja välttämiskäyttäytymistä, Kortteinen kuvailee.

– Seurauksena korkeasti koulutetut lapsiperheet hakeutuvat pois sellaisilta alueilta, joissa heidän kannaltaan häiritsevästi elävää väestöä on keskimääräistä enemmän. Ihmiset siis äänestävät jaloillaan ulos sosiaalisti sekoitetusta ympäristöstä kaltaistensa seuraan pientaloihin rauhallisempaan ja luonnonläheisempään ympäristöön.

Kortteinen kertoo, että monet isoihin kvantitatiivisiin

aineistoihin perustuvat tutkimukset vahvistavat tulkintaa uudenlaisen huono-osaisuuden yhteydestä turvattomuuteen. Uutta tietoakin on pian tulossa, kun **Henrik Lönnqvist** ja **Martti Tuominen** Helsingin kaupungin tietokeskuksesta julkaisevat uuden analyysin turvattomuuskokemuksista. Vaatovaaran johtamassa NO-DES-hankkeessa puolestaan vertaillaan eri Pohjoismaiden asuntopolitiikkaa ja sen merkitystä etnisten vähemmistöjen kasautumiseen.

HUOLENA HUONO-OSAISUUDEN SYVENEMINEN

Turvallisuustilanteen oletetaan viime aikoina kohenneen sen takia, että ihmiset asettuvat näihin sosioekonomisiin ja etnisiin eroihin. Professori Matti Kortteinen →

Huono-osaisilla alueilla on tarjolla niin heikot elinolosuhteet ihmisille, että se kärjistää entisestään heidän huono-osaisuuttaan, professori Matti Kortteinen toteaa.

→ näkee tilalle nousseen vakavamman huolen perinteisen oikeudenmukaisuusajattelun ja hyvinvointietetoksen kanalta: Huono-osaisilla alueilla on tarjolla niin heikot elinolosuhteet ihmisille, että se kärjistää entisestään heidän huono-osaisuuttaan. Vähitellen syntyy alueita, joissa huono-osaisten lapset päätyvät huonoihin kouluihin, saavuttavat huonompia tuloksia ja huono-osaisuus alkaa periytyä.

Kortteisen mukaan näyttöä tällaisesta alkaa olla. Hän on ollut mukana tekemässä tilastoanalyysia alueellisen työttömyysasteen vaikutuksesta alueen asukkaiden myöhempiin työmarkkinamenestykseen. Alueellinen työttömyysaste selitti sitä merkitsevästi. Keskeinen tulkinta tässä on, että ihmisten työllistymiselle on haittaa sellaisesta sosiaalisesta elämästä, joka kehittyy poikkeuksellisen suuresta työttömyydestä kärsiville alueille. **Venla Berdelius** on puolestaan tutkinut osoitteen mukaisia oppimistuloksia.

– Alueiden kärjistyvät erot välittyvät korostuneena koulujen oppilasainekseen, sillä ns. huonojen alueiden hyväosaiset lähettävät mielellään lapsensa jonnekin muualle kouluun. Lasten oppimistulokset riippuvat eniten äidin koulutustasosta, mutta myös koululla on pieni merkitys menestyksen kannalta. Vanhempien pelot ovat kuitenkin suurempia kuin koulun vaikutus mitatusti on. Vanhempien ylireagointi toimii asuinalueiden eroja lisäävänä moot-

torina, sillä koulu vaikuttaa lapsiperheiden asuinpaikan valintaan. Aikaisemmin tällaista spekulointia ei paljon ollut, Kortteinen esittää.

SOSIAALINEN SEKOITTUMINEN AJATELTAVA UUSIKSI

Matti Kortteinen arvioi osalistuneensa Mari Vaattovaa-
ran kanssa yhteiskunnalliseen keskusteluun tutkijalle aivan poikkeuksellisen paljon. Suuri osa hänen ajastaan menee tutkimustulosten esittelyyn eri kaupunkien paikallisille päättäjille. Joskaan hänellä ei ole antaa kovin yksinkertaisia reseptejä eriytymiskehityksen hoitamiseen.

– Ainakin täytyy avata keskeisiä yhdyskuntasuunnittelun lähtökohtia kuten sosiaalista sekoittamista. Hallinnollinen ratkaisu ei enää tuota eri väestöryhmiä yhdistävää integraatiota vaan turvattomuuden tunnetta ja segregatioprosesseja. Tämä keskustelu on ollut osin tabu. Yksi keskieurooppalainen ratkaisu on sekoittaa väestöryhmiä liukuvasti. Tällöin ääripäitä ei sijoiteta rinnan, esimerkiksi rakenneta jylhimpiä kovan rahan asuntoja ja seudun suurinta vuokratilokorttelia kadun vastakkaisille puolille. Siirtymistä on mahdollista tehdä alueellisina ilmiönä liukuvia ja rakentaa sellaisia asuinalueita, joissa väestörakenne on yhtä monipuolinen mutta koetut erot pienempiä, Kortteinen uskoo.

– Yhteiskunnallisten erojen osalta tilanne on erilai-

nen kuin aikaisemmin, ja jos sitä ei huomata ja tunnusteta, tuotetaan erilaisia historiallisia epäonnistumisia. Tilanteessa, jossa on seudulliset asuntomarkkinat ja kasvava osa väestössä pystyy tulotason nousun ansiosta valitsemaan asuinpaikkansa, nykyinen yhdyskuntasuunnittelu luo juuri sellaista tulosta, jota se yrittää estää.

KURJUUS SYVENEÄ ENTISESTÄÄN REUNA-ALUEILLA

Erityisesti yhteisvastuullinen seudullinen asuntopolitiikka saa professori Kortteiselta kritiikkiä. Huono-osaisuus keskittyy nyt Helsinkiin ja myös reunakunnat halutaan kantamaan tasaveroisesti vastuuta kunnallisten vuokra-asuntojen järjestämisestä. Vaikka hallinnon näkökulmasta politiikka kuulostaa kohtuulliselta ja järkevältä, ihmisten hyvinvoinnin kannalta se ei sitä ole.

– Puolet vuokratuloasukkaista on yksinhuoltajia ja yksinasuvia miehiä, eikä heitä houkuta asuinympäristö, joka perheellisestä voi tuntua ihanan rauhalliselta ja luonnonläheiseltä. Tällaisiin reuna-alueiden vuokratuloihin mennään pakosta, ja tyyppisesti sinne päätyy asumaan ei-työssäkäyvä väki. Meillä on vahva näyttö siitä, että alueellinen huono-osaisuus on sitä syvempää, mitä kauempana seudun reunoilla alue on. Kurjuuden tähänastinen huippu on löytynyt Riihimäen Peltosaaresta. Siellä

turvattomuuden kokemukset ovat yli kaksinkertaiset Helsingin heikoimpiin alueisiin verrattuna.

Matti Kortteinen varoittaa, että juuri Pariisin lähiöt – joiden palamista välillä seurataan televisiossa – ovat aikanaan syntyneet ratkaisuna segregatio-ongelmaan; nyt huono-osaisuutta ollaan sijoittamassa reunoille myös Suomessa samalla motiivilla. Hänen mielestään yleiset toimet, joilla pienennetään yhteiskunnallisia eroja, olisivat järkeviä myös alueellisten erojen pienentämisessä ja turvattomuuskysymysten ratkaisemisessa.

– Keski-Euroopassa harrastetaan kohdennettuja toimia ongelma-alueille. Kokemukset näistä ovat aika huonoja: yksi alue saadaan kohentumaan, mutta siitä hyötyvät lähinnä alueen hyväosaiset ja toinen alue kupeessa tipahtaa. Tuloksista voi päätellä, että parasta politiikkaa olisi yhteiskunnan yleisen jakautumisen ja syrjäytymisen vähentäminen. Se on niin vanhakantainen ajatus, että sitä tuskin kehtaa näinä aikoina esittää, Kortteinen hymähtää.

– Ja ainakaan syrjäytymisen ehkäisy ei ole helppoa tilanteessa, jossa työvoiman kysyntä suuntautuu korkeasti koulutettuihin ammatteihin ja politiikkaa tehdään avoimen talouden ja globaalin kilpailun oloissa. Tässä mielessä olemme eurooppalaistuneet, eikä alueellisen eriytymisen ongelmien voi odottaa pian poistuvan. ■

Maahanmuuttajien asuminen keskittyy pääkaupunkiseudulla

Pohjoismaisen etnistä eriytymistä selvitävän NODES-hankkeen puitteissa ilmestyi viime vuonna kaksi suomalaista väitöskirjaa. **Katja Vilkama** tutki kantaväestön ja maahanmuuttajataustaisten asukkaiden alueellista eriytymistä ja muuttoliikettä pääkaupunkiseudulla. Aineistona oli asuinalueiden muuttovirtoja, väestörakennetta ja asuntokantaa kuvaavia tilastoja sekä asumisen alan asiantuntijoiden haastatteluja.

Tulokset osoittavat, että pääkaupunkiseutu on 2000-luvulla eriytynyt aikaisempaa selkeämmin kantaväestön ja maahanmuuttajataustaisten asukkaiden asuttamiin kaupunginosiin. Eriytyminen on edennyt kansainvälisestä kehityksestä tutulla tavalla. Seudulle muodostuneet maahanmuuttajataustaisten asumiskeskittymät ovat kuitenkin asukasrakenteeltaan kulttuurisesti ja etnisesti sekoittuneita toisin kuin monessa muussa maassa.

Kantaväestö kiertää maahanmuuttajataustaisten asumiskeskittymiä. Muuttoliikkeessä on selvä alueellinen hierarkia, jossa muuttovirrat suuntautuvat kohti alueita, joilla maahanmuuttajataustaisten osuus on lähtöaluetta alhaisempi. Maahanmuuttajataustaisten asukkaiden seudun sisäinen muuttoliike on päinvastainen. Tämä on paikannut kantaväestön

muuttoliikkeen aiheuttamaa väestötapiota näillä alueilla.

Hanna Dhalmann puolestaan tutki somalien ja venäläisten asumistoiveita etnisen segregaatiokehityksen valossa. Tulosten mukaan suomensomaleille oman etnisen ryhmän läheisyys on tärkeä osa yhteisöllisen elämäntapansa ylläpitämistä, mutta myös selviytymiskeino turvattomuutta ja syrjintää vastaan. Tämä ei kuitenkaan merkitse halua eristyä oman yhteisön piiriin, vaan myös kanssakäymistä kantaväestön kanssa pidetään tärkeänä. Somalien toiveena on monikulttuurinen asuinalue, jolla asuu sekä kantaväestöä että jonkin verran etnisiä vähemmistöjä. Venäläisille sen sijaan oman etnisen yhteisön läheisyys ei ole tärkeää. Tämä ei kuitenkaan tarkoita oman yhteisön tai etnisen taustan merkityksettömyyttä. Enemmän on kyse erilaisesta rasmin uhasta ja suhtautumisesta naapuruston sosiaalisiin verkostoihin kuin somaleilla.

Tulosten perusteella oman ryhmän lähellä asumisen merkitys muuttuu maassa vietetyn ajan myötä sekä suhteessa kanssakäymiseen muiden etnisten ryhmien kanssa. Lisäksi tarve oman ryhmän läsnäololle vaihtelee henkilön elämäntilanteen mukaan.

LAAJA TUTKIMUS MAAHANMUUTTAJIEN ASUMISESTA POHJOISMAISSA

Parhaillaan käynnissä oleva NODES-tutkimushanke pureutuu ajankohtaisiin ja merkittäviin kysymyksiin yhteiskunnallisen eriarvoisuuden lisääntymisestä, asuinalueiden tasapainoisesta kehityksestä sekä maahanmuutosta. Projektissa selvitetään laaja-alaisesti asumiseen ja väestön etniseen moninaisuuteen liittyviä teemoja pohjoismaisissa hyvinvointivaltioissa. Tutkimus perustuu sekä tilastollisiin analyyseihin että kysely- ja haastatteluaineistoihin. Nelivuotinen hanke alkoi vuonna 2009 ja on jakautunut viiteen alatutkimukseen.

Hanketta johtaa professori **Mari Vaattovaara**. Siihen osallistuu tutkimusryhmiä Suomesta, Ruotsista, Norjasta ja Tanskasta. Tutkimusta rahoittaa eurooppalainen tutkimusrahoitus NORFACE.

Tutkimushankkeen tarkoituksena on tuottaa akateemisesti korkealaatuista tietoa, jota voidaan hyödyntää poliittisessa päätöksenteossa ja viranomaistoinnassa, kun vastataan tulevaisuuden haasteisiin ja luodaan viihtyisää ja turvallista kaupunkiympäristöä. ■ /RK

Lisätietoa hankkeesta ja mm. julkaisuja löytyy <http://blogs.helsinki.fi/nodesproject/>.

Ruotsissa selvitettiin suurkaupunkien rikollisuutta

Ruotsin rikosentorjuntaneuvosto (Brå) on kartoittanut ja verrannut rikollisuutta, turvallisuutta ja yhteiskunnallisia oloja Tukholmassa, Göteborgissa ja Malmössä. Vertailu perustuu mm. virallisiin rikostilastoihin sekä kansallisen turvallisuus- ja uhritutkimuksen (NTU) tietoihin.

Tukholman erityispiirre on suhteellisesti korkea ilmoitettujen rikosten määrä, Göteborgin asukaslukuun nähden suuri pahoinpitelyjen määrä ja Malmön sellaisten maahanmuuttajien suuri osuus, jotka ovat heikoilla sosiaalisesti ja taloudellisesti. Kaikissa kolmessa kaupungissa rikoksia tehdään enemmän kuin maassa

keskimäärin ja Malmössä suhteessa eniten. Rikoksen uhriksi joutuminen on kuitenkin viime vuosina vähentynyt. Myös turvattomuuskokemukset ovat näissä kaupungeissa muuta maata yleisempiä ja tilanne on vaikein Malmössä.

Eryteisesti selvitettiin järjestäytyneitä rikollisuutta. Malmössä esiintyy suhteessa eniten myös siihen yhdistettävää rikollisuutta kuten uhkailua ja kiristystä.

Malmössä palkkatyössä käyvien osuus on alhaisempi, lapsiköyhyys korkeampi ja asunnottomia ja sosiaalitukia saavia on suhteessa enemmän kuin Tukholmassa ja Göteborgissa. Vaikka nuoria ei ole suh-

teellisesti enempää kuin muissa kaupungeissa, heidän riskinsä päätyä rikosuralle on suurempi. Lisäksi rikollisryhmät elävät pienemmässä kaupungissa lähempänä toisiaan ja välienselvittelyjä esiintyy herkemmin. Myös Tanskan maantieteellinen läheisyys selittää osin Malmön muita vaikeampaa rikostilannetta, Brå arvioi.

Raportti ehdottaa lisäpanostusta järjestäytyneen rikollisuuden torjuntaan ja nuorten rikollisen elämäntavan katkaisemiseen sekä aseiden saatavuuden rajoittamista. ■ /RK

Brottslighet och trygghet i Malmö, Stockholm och Göteborg. Brå 2012. www.bra.se.

Turvallinen lähiö?

Asuinalueiden välisten erojen kasvu on herättänyt viime vuosina kasvavaa huolta, joka on liittynyt erityisesti lähiöihin. On puhuttu ongelmalähiöistä, jotka ovat asuinympäristönä turvattomia. Toistaiseksi Suomessa ei ole esiintynyt kansainvälisestä kirjallisuudesta tuttuja asuinalueiden erilaistumiseen liittyviä ääri-ilmiöitä, jotka näkyvät vakavana uhkana alueen asukkaiden ja satunnaisten kävijöiden turvallisuudelle. Huolimatta siitä, että erityisesti suurimmissa kaupungeissa on ongelmalähiöiksi määriteltyjä asuinalueita, Suomessa tehdyt tutkimushavainnot ovat viime vuosiin asti osoittaneet, että meillä asuinalueiden erilaistuminen on ollut ensisijaisesti hyväosaisuuden kasautumista. Nyt suunta näyttää muuttuneen.

Huono-osaisuus kasautuu yhä enemmän alueellisesti ja on syntynyt asuinalueita, joiden asukkaiden sosioekonominen asema on muita alueita selvästi alempi ja joissa esiintyy huono-osaisuuteen kytkeytyviä sosiaalisen ympäristön ongelmia. Alueiden erilaistumisesta käytetään segregaatian käsitettä, joka viittaa tilanteeseen, jossa erilaiset ryhmät asuvat erillään. Toisaalta lähiöiden omaleimaisuuden lisääntymistä voidaan pitää positiivisena asiana ja hyvänä kasvualustana yhteisöllisyydelle, mutta kun ajatellaan pohjoismaisen hyvinvointivaltion ihannetta erilaisten kansalaisryhmien asumisesta

rinnakkain samoilla alueilla, segregaatian lisääntyminen on ei-toivottu ilmiö. Kun meillä huomio on aiemmin keskittynyt lähinnä sosioekonomiseen segregatioon, nyt näkyvissä on myös etnisen segregaatian lisääntyminen.

TUTKIMUSKOHTENA LAHDEN LIIPOLA

Liipolan lähiö Lahdessa on kerrostaloalue, joka on rakentamisestaan lähtien kantanut mainetta ongelma-alueena. Tästä syntyi aikanaan kimmoke väitöskirjatutkimukseen, jota varten keräsin Liipolasta asukkaille suunnatun kyselyaineiston vuonna 1999. Liipolassa oli 1990-luvun aikana peruskorjattu valtakunnallisen

lähiöprojektin puitteissa lähes kaikki vuokra-asunnot sekä käynnistetty erilaisia alueen sosiaaliseen ympäristöön vaikuttavia toimia, mm. asukkaiden yhteistoimintaa. Lisäksi kaupunki oli vuosituhaten vaihteessa panostanut alueen ulkoalueiden kunnostamiseen mm. kehittämällä ostoskeskuksen lähiympäristöä.

Uuden, ympäristöministeriön koordinoiman lähiöohjelman myötä tarjoutui mahdollisuus palata uudestaan Liipolaan yhdessä Helsingin yliopiston tutkijoiden **Ilkka Haapolan** ja **Kalle Puolakan** sekä **Elisa Tiilikaisen** kanssa. Keräsimme uuden aineiston vuonna 2010, hieman yli kymmenen vuotta ensimmäi-

sen jälkeen. Kiinnostuksen kohteena oli alueen tilanne erityisesti segregaatian ja asukkaiden kokeman asuinalueen sosiaalisen merkityksen kannalta. Kymmenen vuoden välein toteutetut kaksi lähes samansisältöistä kyselytutkimusta tarjosivat ainutlaatuisen mahdollisuuden Liipolassa tapahtuneiden muutosten tarkasteluun. Tässä yhteydessä tarkastelen muutosta ennen kaikkea segregaatian ja turvallisuuden näkökulmista.

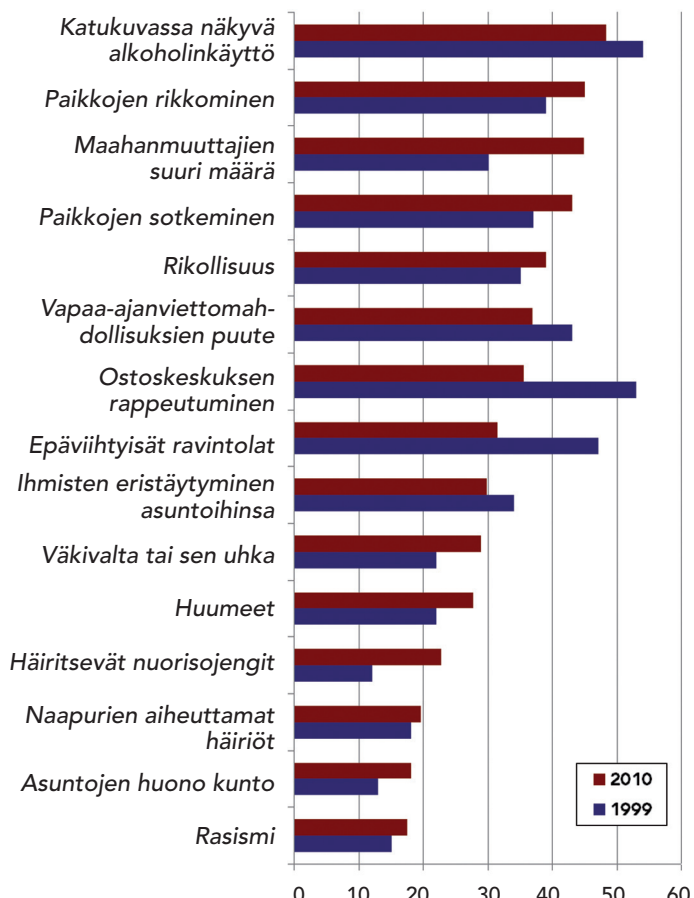
OSTARIN ONGELMAT VÄHENTYNEET, TURVATTOMUUS LISÄÄNTYNYT

Liipolan asukkailta kysyttiin kymmenen vuoden välein näkemyksiä alueen ongelmis-

Turvallisuuden näkökulmasta ikääntyneet voivat olla lähion voimavara. He ovat työikäisiä paljon vahvemmin kiinnittyneitä alueeseen monella tapaa. Ikääntyneet oleskelevat alueella paljon arkisinkin sekä ovat muita ikäryhmiä enemmän tekemisissä muiden alueella asuvien kanssa. Suuri osa naapuruston epävirallisesta avusta tulee ikääntyneiltä.

Kuvio 1. Mainittuja asioita selvästi ongelmana tai suurena ongelmana pitävien osuus Liipolassa vuosina 1999 ja 2010, %.

ta. He saivat arvioida, missä määrin he kokivat Liipolassa olevan sellaisia ongelmia, joita on sanottu esiintyvän suomalaisissa lähiöissä (kuvio 1).

Kuvio piirtää mielenkiintoisen kuvan tapahtuneesta muutoksesta. Näyttää siltä, että ostoskeskuksen alueen parannustoimet ovat kannattaneet, sillä monet siihen liittyvät ongelmat kuten katukuvassa näkyvä alkoholinkäyttö, ostoskeskuksen rappeutuminen ja epäviihtyisät ravintolat koetaan nyt aiempaa paljon vähäisemmiksi ongelmiksi. Toisaalta muiden, alueen turvallisuuteen liittyvien asioiden kokeminen ongelmaksi on lisääntynyt. Paikkojen rikkominen ja sotkeminen nousevat nyt näkyviin ongelmina aiempaa enemmän. Turvattuutta asukkailla tuovat häiritsevät nuorisojengit sekä väkivalta, jotka ovat vuoden 2010 kyselyn vastauksissa edellistä kyselyä vahvemmin ongelmiksi

koettuja asioita.

Maahanmuuttaja-asenteet ovat kymmenen vuoden aikana koventuneet, mikä peilannee koko suomalaista yhteiskunnallista ilmapiiriä enemmän kuin yksittäisen asuinalueen asukkaiden mielipiteitä. Liipola on Lahden maahanmuuttajavaltaisin asuinalue, mutta esimerkiksi erityisiä rasismiin liittyviä konflikteja siellä ei kuitenkaan ole juurikaan ollut. Tarkemmin maahanmuuttajia koskevia asenteita peilaavissa kysymyksissä tuli näkyviin, että ennen kaikkea kritiikin kohteena on maahanmuuttajapolitiikka, eivät niinkään alueen maahanmuuttaja-asukkaat sinänsä.

IKÄÄNTYNEET ASUKKAAT LÄHIÖIDEN VOIMAVARANA

Liipolan lähiö on monen muun asuinalueen tavoin ikääntymässä nopeasti. Alueella on enemmän suuriin →

Tiukassa istuvat negatiiviset mielikuvat voivat olla varsin tärkeä tekijä alueellisen erilaistumisen näkökulmasta.

→ ikäluokkiin kuuluvia kuin kaupungissa keskimäärin. Turvallisuuden näkökulmasta iäkkäät asukkaat nähdään useammin turvattomuudesta kärsivänä väestöosana, joille alueen sosiaaliset epäkohdat aiheuttavat muita enemmän pelkoa. Liipola-tutkimus tuotti tässä suhteessa uudenlaisen näkökulman ikääntyvien turvattomuuteen. Kun kuviossa 1 olevien ongelmien kokemista tarkasteltiin ikäryhmittäin, havaittiin että nuoret (alle 35-vuotiaat) aikuiset näkevät kaikki mainitut asiat ongelmaksi paljon todennäköisemmin kuin ikääntyneet. Esimerkiksi katukuvasa näkyvää alkoholinkäyttöä piti ongelmana lähes kolme neljästä nuoresta aikuisesta ja vain yksi kolmasosa eläkeikäisistä asukkaista.

Lahden alueella toteutetun toisen tutkimuksen, *Ikihyvä Päijät-Häme* -tutkimuksen tulosten mukaan ”perinteiset” turvattomuutta aiheuttavat tekijät kuten kaduilla kohdatavaan väkivaltaan ja muuhun rikollisuuteen liittyvät asiat eivät ikääntyneiden turvattomuuden kannalta olekaan keskeisiä. Ikääntyneet kertovat yleisimmin turvattomuuden tunteiden liittyvän läheisen ihmisten sairastumiseen ja kuolemaan sekä siihen, että itse tulee riippuvaiseksi muista. Ikääntyneillä naisilla tosin liikkuminen ulkona pimeässä on asia, joka aiheuttaa turvattomuuden tunteita.

Erityisesti sosiaalisen turvallisuuden näkökulmasta ikääntyneet ovat alueen

voimavara Liipolassa. He ovat juurtuneita alueelle ja työikäisiä paljon vahvemmin kiinnittyneitä alueeseen monella tapaa. Ikääntyneet oleskelevat Liipolassa paljon arkisinkin sekä ovat muita ikäryhmiä enemmän tekemisissä muiden alueella asuvien kanssa. Suuri osa naapurustossa tapahtuvasta epävirallisesta avusta tulee ikääntyneiltä. Vahvat sosiaaliset verkostot myös edistävät turvallisuuden tunnetta, sillä ikääntyneet myös luottavat siihen, että saavat naapureilta apua hädän tuloissa.

KOKEMUKSIIN ONGELMISTA VOI VAIKUTTA, MUTTA KUINKA PALJON?

Tutkimuksessa kävi ilmi, että liipolalaisten usko alueen tulevaisuuteen oli hieman vähentynyt, mikä voidaan tulkita merkiksi lähiöprojektin antaman piristysruiskeen tehon hiipumisesta. Kymmenessä vuodessa alueelta pois muuttoa suunnittelevien osuus oli reilusti kasvanut, mikä voi olla merkki segregaatioprosessin kiihtymisestä. Osa muuttoaikeista liittyy elämänvaiheeseen ja asumisuraan, mutta osa selittyy negatiivisilla kokemuksilla asuinalueen sosiaalisesta ympäristöstä ja sen ongelmista.

Näyttää siltä, että lähiön parannustoimilla on voitu ainakin jonkin verran vaikuttaa esimerkiksi ostoskeskusten seudun ongelmiin, jotka monessa lähiössä ovat suuri haaste turvallisuuden ja viihtyisyyden kannalta. Toisaal-

ta raamit kehittämistoimille loivat jo aikanaan aluetta kaavoitettaessa tehdyt perusratkaisut. Liipolassa vuokra-asuntojen osuus on valtakunnallisestikin katsottuna hyvin korkea, 62 % alueen asutokannasta, mikä määrittää alueen sosioekonomista rakennetta ja alueella ilmeneviä sosiaalisia ongelmia.

Kun puhutaan lähiöistä, mielikuvilla on keskeinen rooli. Syntyy mielikuva hyvistä ja huonoista alueista, ja näitä mielikuvia on hyvin vaikea muuttaa. Tämä näkyi Liipolankin kohdalla. Huolimatta mittavista alueeseen kohdistuvista parannustoimista asukkaat kokivat, että muiden lahtelaisten arvostus aluetta kohtaan on erittäin vähäistä. Tässä ei tapahtunut mitään muutosta kymmenessä vuodessa. Asukkaat kertoivat silti itse arvostavansa aluettaan, joskin omakin arvostus oli hieman vähentynyt. Tiukassa istuvat negatiiviset mielikuvat voivat olla varsin tärkeä tekijä alueellisen erilaistumisen näkökulmasta. Erityisesti alueelle muuttavan väestön rakenteeseen tämä voi vaikuttaa; ne joilla on resursseja valita, eivät muuta huonon alueen leimasta kärsivään lähiöön. Mielikuvien muuttaminen on vaikeaa, mutta siihenkin tulisi pyrkiä kiinnittämään huomiota.

Toisaalta Liipolassa on näkyvissä vastavoimana alueen ongelmille syntyneitä vahvaa yhteisöllisyyttä, jonka voidaan ajatella lisäävän turvallisuuden tunnetta. Alueella

on vahva asukasyhdistys sekä mm. seurakunnan aktiivista toimintaa. Asukkaiden omaehtoisen toiminnan tukeminen ja erilaiset yhdyskuntatyyppien muodot ovat asioita, joihin kannattaisi jatkossakin panostaa ja jotka voisivat vahvistaa positiivisia kehityskulkuja. ■

Kirjoittaja on sosiaalityön professori Lapin yliopistossa.

Kirjoitus liittyy tutkimushankkeeseen, josta julkaistaan kesällä 2012 ympäristöministeriön sarjassa raportti ”Takaisin Liipolaan. Lähiö fyysisenä ja sosiaalisena elinympäristönä”, kirjoittajina Marjaana Seppänen, Ilkka Haapola, Kalle Puolakka ja Elisa Tiilikainen.

Tietoa ja työkaluja turvallisen ympäristön suunnitteluun

Mitä turvallisuus rakennetussa ympäristössä tarkoittaa ja mihin suunnittelulla voidaan vaikuttaa? Miten hyvää suunnittelua voidaan yhteistyöllä edistää? Näihin kysymyksiin vastaa uusi verkkosivusto www.turvallinenkaupunki.fi.

Sivuston pääteemoja ovat sosiaalinen turvallisuus, rikosten ja ilkkivan ehkäisy, tapaturmien ehkäisy, liikenneturvallisuus sekä elinympäristön laatu.

Verkkosivuston tarkoituksena on innostaa keskusteluun suunnittelijat, asukkaat, päättäjät ja kaikki muut toimijat, jotka ovat kiinnostuneita vaikuttamaan ympäristön turvallisuuteen ja turvallisuuden kokemiseen. Sivusto tarjoaa ajankohtaista tietoa turvallisuudesta elinympäristöstä sekä käytännön esimerkkejä ja työkaluja suunnittelun avuksi. Sivustosta on jo saatu runsaasti palautetta ja kehittämissideoita. Syksyn aikana valmistellaan lisää käytännön esimerkeistä ja ratkaisuksista kertovaa aineistoa.

RAKENNETULLA YMPÄRISTÖLLÄ ON MERKITYSTÄ

Rakennettu ympäristö vaikuttaa monella tavalla ihmisten

turvallisuuteen, elämänlaatuun ja hyvinvointiin. Se luo perustaa turvalliseen arjelle ja turvallisuuden kokemiseen. Hyvän rakennetun ympäristön syntymiseen tarvitaan monenlaista yhteistyötä, osaavaa suunnittelua ja rakentamista sekä jatkuvaa kunnossapitoa ja hoitoa. Hyvällä suunnittelulla voidaan edistää ympäristön myönteisiä ominaisuuksia.

Huonolla suunnittelulla ja toteutuksella sekä puutteellisella hoidolla taas voi olla kielteisiä pitkäaikaisia vaikutuksia, joita on vaikea myöhemmin korjata.

Hyvä rakennettu ympäristö kannustaa ihmisiä viihtymään pihilla, kaduilla, puistoissa, joukkoliikenteessä ja muissa paikoissa ja palveluissa. Kun arjen turvallisuus on kunnossa, on helpompi kokea itsensä yhteisön jäseneksi ja sitoutua sen arvoihin sekä noudattaa yhdessä sovittuja sääntöjä.

TURVALLINEN KAUPUNKI
TURVALLISUUS RAKENNETUN YMPÄRISTÖN SUUNNITTELUSSA

ETUSIVU | JOHDATUS SIVUSTOLLE | TURVALLISUUSTEEMAT | SUUNNITTELUKOhteet

MILLAINEN ON TURVALLINEN RAKENNETTU YMPÄRISTÖ?

Turvallinen kaupunki ja muu rakennettu ympäristö kannustavat ihmisiä ottamaan paikkansa kaupunkitilassa, sen kaduilla, pihilla, puistoissa, joukkoliikenteessä ja muissa paikoissa ja palveluissa – tarvitsematta pelätä. Tämä edellyttää luottamusta toisiin ihmisiin, yhteiskuntaan ja ympäristöön. Kaupunkia muokattaessa ja kehitettäessä pitää huolehtia siitä, että luottamus ja turvallisuudentunne säilyvät.

Turvallisuus on myös avoimuutta. Turvallisessa kaupungissa ketään ei suljeta pois, vaan kaupunki on sekä fyysisesti että asenteellisesti avoinna kaikille. Turvallisessa kaupungissa kenenkään ei tarvitse rakentaa mureja kotinsa ympärille. Mistä sivustella on kyse?

HUOMI! Sivustoa täydennetään vuoden 2012 aikana.

TURVALLISUUSTEEMAT

- SOSIAALISESTI TURVALLINEN ELINYMPÄRISTÖ**
"Siistettiin jättömaa pelikentäksi. Postilaatikolla sovitin naapureiden kanssa illan futimatista."
Mies, 42
- RIKOKSIA JA ILKIVALTA EHKÄISEVÄ ELINYMPÄRISTÖ**
"Uskallan käydä yksin busilla soittomunilla, kun kävelyreitit bussipysäkeille on valaistu."
Tyttö, 13
- TAPATURMIA EHKÄISEVÄ ELINYMPÄRISTÖ**
"Musta alkoi tuntua, että 70-vuotias on vähän liian nuori pelkkään."
Nainen, 78
- LIIKENNETURVALLINEN ELINYMPÄRISTÖ**
"Pyöräillessä reitti katkeaa koko ajan ja tuntuu kuin olisin aina väärässä paikassa. Tekisi mieli vaihtaa autoon."
Mies, 52
- ELINYMPÄRISTÖN LAATU**
"Me tullaan aina leikkimään metsään tai puistoon koulun jälkeen."
Pojat, 8 ja 9

OHJEITA SIVUSTON KÄYTTÄJÄLLE | TIETOA HANKKEESTA | YHTEISTIEDOT JA PALAUTE | SIVUKARTTA

© 2012 Turvallinenkaupunki. All Rights Reserved.

Tämä lisää meidän kaikkien yhteistä turvallisuutta ja turvallisuuden kokemista.

TAUSTALLA LAAJA YHTEISTYÖ

Turvallinen kaupunki -verkkosivusto on syntynyt laajan yhteistyöhankkeen tuloksena. Hankkeen taustalla on toinen sisäisen turvallisuuden ohjelma Turvallinen elämä jokaiselle, jonka keskeisenä tavoitteena oli liittää turvallisuusnäkökohdat yhä johdonmukaisemmin osaksi kaikkea yhdyskuntasuunnittelua ja

rakentamista sekä alan ammattilaisten koulutusta.

Sivuston laadintaan ovat osallistuneet ympäristöministeriö, oikeusministeriö, rikoksantorjuntaneuvosto, sosiaali- ja terveysministeriö, sisäasiainministeriö, Suomen Kuntaliitto, Keskuskaupparikari ja Palosuojelurahasto. Sivuston on toteuttanut Aalto-yliopiston Yhdyskuntasuunnittelun tutkimus- ja koulutuskeskus (YTK).

Kirjoittaja on yliarkkitehti ympäristöministeriössä.

Hengailu kaupunki- suunnittelun haasteena

Nuorten hengailua kauppakeskuksissa on pyritty rajoittamaan muuttamalla suosittuja hengailupaikkoja vähemmän houkutteleviksi. Samalla näistä tiloista on tullut entistä tiukemmin säädeltyjä. Voidaan kysyä, kenellä on oikeus käyttää julkisia ja puolijulkisia kaupunkitiloja. Hengailullaan nuoret ottavat kaupunkitilaa haltuunsa. Mikäli tämä sallitaan, tila voi säilyä moniarvoisena ja erilaisia käyttötapoja sallivana.

Helsingin keskustaan vuonna 2006 avatusta Kampin keskuksesta on tullut paikka, jossa nuorten oleskelua on pyritty rajoittamaan monin keinoin. Alun perin kauppakeskuksen pääkäytävän läheisyyteen suunniteltiin aukio, jossa ihmiset voisivat pysähtyä ja levähtää. Aukiota rajasi metron sisäänkäynnin yhteyteen rakennettu keramiikkateos Gekko ja juomalähde, jonka ympärille oli sijoitettu betonista valuttuja penkkejä. Aukiosta muodostui erityisesti nuorten suosima ajanviettopaikka. Koska pienet ja vähän isommatkin lapset alkoivat käyttää Gekon pintaa liukumäkenä, taideteos rajattiin turvallisuussyihin vedoten matalalla metallikaiteella. Osa penkeistä poistettiin kesän 2010 aikana ja loputkin penkit vietiin varastoon keväällä 2011. Nuorten oleskelua ei haluttu tehdä liian helpoksi, kuten kauppakeskuksen edustaja totesi tiedustellessani syitä penkkien katoamiseen. Tämän jälkeen monet nuoret siirtyivät istuskelemaan Gekkoa ympäröineelle kaiteelle. Kaide poistettiin

vuoden 2012 puolella. ”Kamppi istutti teinit lattialle”, kuten Janne Toivonen kirjoitti Helsingin Sanomissa 18.3.2012.

Edellä kuvaamani esimerkki nostaa esiin kysymyksen siitä, miten julkisia ja puolijulkisia tiloja saa käyttää. Millä perusteella tiettyjen ihmisten oleskelua voidaan rajoittaa? Esimerkitapauksessa nuoret oleskelivat paikalla aiheuttamatta erityistä häiriötä. Tilanteissa, joissa kauppakeskuksen vartijat häätivät nuoria paikalta, perusteena käytettiin kuitenkin nuorten käyttäytymistä: heidän sanottiin tukkivan kulkureittejä ja metelöivän. Onko oleskelu julkisissa tai puolijulkisissa tiloissa siis kiellettyä toimintaa? Millainen käyttäytyminen on sallittua tai toivottavaa?

TUTKIMUSAIHEENA HENGAILUN MAANTIEDE

Artikkelini perustuu tutkimukseen, jossa selvitin julkisessa ja puolijulkisessa kaupunkitilassa oleskelevien nuorten näkemyksiä hengailusta: sen merkityksestä, hengailuun sopivista tiloista sekä siitä,

miten nuoret kokivat heihin suhtauduttavan, kun he oleskelivat kauppakeskuksessa tai sen välittömässä läheisyydessä. Keräsin aineistoni vuonna 2010 tekemällä ryhmähaastatteluja hengailuvien nuorten parissa. Haastattelin myös muutamia alueella toimivia aikuisia: kauppakeskuksen edustajia, lähipoliiseja sekä nuorisotyöntekijöitä. Tämän lisäksi keräsin havainnointiaineistoa ja valokuvasin tutkimusalueitani.

Olen raportoinut tutkimuksen tuloksista analysoiden näkyviä ja näkymättömiä käytäntöjä, joiden avulla nuorten tilankäyttöä säännellään (Tani 2011). Olen myös käsitellyt eettisiä kysymyksiä, joihin törmäsin tutkiessani nuorten hengailua (Tani 2010). Tässä artikkelissa esittelen kolmatta tutkimusprosessin aikana esiin nousutta teemaa: sitä, miten kaupunkisuunnittelussa voitaisiin suhtautua nuorten vapaa-ajanviettoon. Tarkastelen hengailua suhteessa julkisen tilan käyttötapoihin. Kysyn, tarvitaanko nuorille erikseen suunniteltuja tiloja, joissa he voivat

viettä vapaa-aikaansa vai olisiko parempi antaa heidän ottaa olemassa olevia tiloja haltuunsa.

TIUKAT JA VÄLJÄT KAUPUNKITILAT

Jäsenmän nuorten tilan käyttötapa ja väljän ja tiukan tilan käsitteiden avulla (Franck & Stevens 2007; Ameel & Tani 2007). Tiukka tila tarkoittaa ympäristöä, joka on suunniteltu tiettyä käyttötarkoitusta varten. Muunlaista toimintaa siellä ei suvaita tai siihen suhtaudutaan vähintään varauksellisesti. Esimerkkejä tiukoista tiloista ovat vaikkapa jalkakäytävät, jotka on suunniteltu jalankulkijoille tai pyörätiet, jotka on tarkoitettu pyöräilijöille. Lasten leikkipiistot ovat myös tiukkoja tiloja, koska niihin ovat tervetulleita ainoastaan tietyn ikäiset lapset. Esimerkkejä tiukoista tiloista on runsaasti. Kun ihmiset noudattavat tilan alkuperäistä käyttötarkoitusta ilman, että herää muita tarpeita saman tilan käyttöön, tiukka tila toimii hyvin. Sen sijaan silloin, kun tilaa koskevia käyttösääntöjä joko tarkoituksellisesti tai tahattomasti ri-

kotaan, tilan tiukkuus tulee näkyväksi.

Mikäli suunnittelemaan toimintaan suhtaudutaan sallivasti, tiukka tila voi muuttua väljemmäksi. Väljällä tilalla tarkoitetaan ympäristöä, jossa erilaiset toiminnot voivat esiintyä yhtäaikaan ilman, että mitään tai ketään halutaan rajata ulos. Väljiä tiloja voi syntyä alueille, joiden alkuperäinen käyttötarkoitus on kadonnut. Esimerkiksi Kalasataman alue Helsingissä on muuttunut väljäksi tilaksi satamatoimintojen poissiirtämisen jälkeen. Väljiä tiloja syntyy myös alueille, joilla ei ole varsinaista suunniteltua tarkoitusta. Tällaisia ovat esimerkiksi joutomaa-alueet, joita on alettu käyttää sissiviljelyyn (guerrilla gardening). Tila voi väljentyä väliaikaisesti, kun tavallisuudesta poikkeavia toimintoja sallitaan. Esimerkiksi Kevätsiivous: koko kaupunki kirpputoriksi ja Ravintolapäivä -tapahtumat saavat aikaan hetimitäisiä väljiä tiloja. Pitkäaikaista tai pysyvää tilan väljentyä tapahtuu monin paikoin. Esimerkiksi Mannerheimin patsaan ympäristöstä Helsingin keskustassa on

tullut suosittu skeittauspaikka, jossa lajin harrastajat saavat toimia rauhassa, vaikkei tilaa ole alun perin tarkoitettu heidän käyttöönsä.

HENGAILU JA TILAN HALTUUNOTTO

Lasten ja nuorten vapaa-ajanvietto on ennistä aikataulutetumpaa. Yhä useammat vanhemmat kuljettavat lapsiaan harrastusten vuoksi paikasta toiseen. On todettu, että vapaaseen leikkiin käytetty aika on vähentynyt, mikä puolestaan on vähentänyt lasten itsenäistä liikkumista ja sitä kautta mahdollisesti vähentänyt heidän kiinnostustaan omaan arkiympäristöönsä.

Myös teini-ikäiset nuoret harrastavat ahkerasti. Monet heistä haluavat kuitenkin ottaa ajan ja tilan itsenäisesti haltuunsa. Hengailuun sisältyy kaksi tärkeää seikkaa: Ensinnäkin nuoret haluavat tavata toisiaan ikään kuin näyttämöllä, toistensa katseiden kohteina. Toiseksi nuoret haluavat olla heitä muuten kontrolloivien aikuisten valvonnan ulottumattomissa. Julkiset kaupunkitilat tarjoavat mahdollisuuden näiden molempien seikkojen toteuttamiseen samanaikaisesti. Kauppakeskuksissa nuoria valvovat sekä kamerat että vartijat, mutta valvonta ei ole yhtä henkilökohtaista kuin esimerkiksi kotona tai koulussa. Hengailussa onkin tärkeää nimenomaan tilan omaehtoinen haltuunotto: oleminen ilman aikatauluja tai ulkopuolelta saneltuja normeja, joiden mukaan tilaa pitäisi käyttää.

TARVITAANKO ERITYISESTI SUUNNITELTUJA HENGAILUN TILOJA?

Nuorten hengailu julkisissa ja puolijulkisissa tiloissa nostaa silloin tällöin esiin keskustelun siitä, onko nuorille riittävästi heille suunniteltuja tiloja. Jos nuorisotilojen määrää lisättäisiin, siirtyisivätkö hengailijat niihin?

Nuorille on jo pitkään suunniteltu tiukkoja tiloja. Esimerkkejä näistä ovat nuorisotalot ja skeittipiistot. Nuorisotalot rajaavat käyttäjäkuntansa ikäryhmiin ja valvovat nuorten käyttäytymistä. Ulkotiloissa sijaitsevat skeittipiistot toimivat vapaammin, mutta ne ovat suunniteltu ainoastaan tiettyyn tarkoitukseen, usein tosin skeittauksen harrastajien kanssa yhteistyössä. Uusimpia nuorten käyttöön suunniteltuja tiloja ovat parkour-piistot, joista Suomen ensimmäinen avattiin →

→ vuonna 2009 Jyväskylään. Viime aikoina parkour-puistoja on perustettu myös esimerkiksi pääkaupunkiseudulle.

Sekä skeittaus että parkour ovat lajeja, joihin kuuluu olemassa olevan julkisen tilan luova käyttö. Skeittaus kaduilla ja parkourin harrastaminen urbaanissa ympäristössä kuuluvat olennaisina piirteinä näihin kulttuureihin. Erityisten puistojen suunnittelu monipuolistaa harrastajien mahdollisuuksia, mutta se ei poista heidän haluaan käyttää arkiympäristöään omaan harrastukseensa. Tämän vuoksi erityisten tiukkojen tilojen suunnittelu ei ohjaa skeittareita tai parkourajia pois kaduilta, mutta se monipuolistaa heidän mahdollisuuksiinsa kehittyä omassa harrastuksessaan.

Myös hengailuun on suunniteltu omia alueitaan. Esimerkkinä tästä on Helsingin Pihlajamäen nuorisopuistossa oleva erityinen tyttöjen puisto, jossa on oleskelukatoksia ja nuorisolle suunniteltuja keinoja. Puisto toimii hyvänä ajanviettopaikkana ja antaa nuorten ikään kuin olla leikkipuistossa luvallisesti; puisto on tarkoitettu nimenomaan nuorille, ei aivan pienille lapsille. Samalla kuitenkin herää kysymys, tarvitaanko tämän kaltaisia, tiukasti tietylle käyttäjäryhmälle suunniteltuja tiloja. Moniarvoisen ja sallivan kaupunkikulttuurin näkökulmasta tiukkojen tilojen suunnittelu lisää erilaisten kaupunkilaisten lokeroitua ja vähentää erilaisten ihmisten luontevaa kohtaamista arkisissa ympäristöissä. Hengailevat nuoret ottavat omalla olemisellaan ympäristöään haltuun. Mikäli heille annetaan siihen mahdollisuus, kaupunkitila voi pysyä avoimena, sallivana ja väljänä tilana. ■

Kirjoittaja on maantieteen ja ympäristökasvatuksen professori Helsingin yliopistossa.

LÄHTEET:

Ameel, Lieven & Tani, Sirpa (2007). Säröjä kaupunkitilassa: parkour. *Alue ja Ympäristö* 36: 1, 3–13.

Franck, Karen A. & Stevens, Quentin (2007; toim.). *Loose space. Possibility and diversity in urban life.* Routledge, London.

Tani, Sirpa (2010). Hengailun maantiede ja nuorisotutkimuksen eettiset ongelmat. *Kasvatus & Aika* 4: 3, 51–71.

Tani, Sirpa (2011). Oikeus oleskella? Hengailua kaupakeskuksen näkyvillä ja näkymättömillä rajoilla. *Alue ja Ympäristö* 40: 2, 3–16.

Katupartio kohtaa

Vantaan Myyrmäessä on viikonloppuisin melko levotonta etenkin asemien tienoilla. Ravintoloiden tienoilla tungeksii väkeä, ja nuoria on muutenkin paljon liikkeellä. Kun nuoria kokoontuu iso joukko – vaikka ihan ilman nahisteluaakin – se usein pelottaa etenkin iäkkäämpää väkeä. Lisäksi Myyrmäen alueelle syntyi viime vuosina ongelmallisia 12–15-vuotiaista koostuvia nuorisojengejä, joiden pomoina hääriivät vain paria vuotta heitä vanhemmat. Martinlaaksossa ilmeni hiljattain myös melko laajaa päihteidenvälitystoimintaa alaikäisille.

Myyrmäen alueen turvallisuustyöryhmässä, joka koostuu kaupungin, järjestöjen ja poliisin edustajista, kiinnitettiin huomiota alueen levottomiin lauantai-iltoihin. Alueella vuoroviikoin partioivat kaupungin erityisnuorisotyöntekijöiden Ankkapartio ja seurakunnan Saapas rauhoittivat perjantai-iltoja, mutta eivät kyenneet lisäämään partiointikertojaan kattamaan myös lauantaita muista illoista puhumattakaan. Lauantai-iltaisina meno oli siis Myyrmäen asemien seuduilla villiä.

Yhteistuumin lähdettiin ideoimaan hanketta, jonka toteuttajaksi valikoituivat Myyrmäki-Seura ja Vantaan Järjestöingin maahanmuut-

tajatyötä tekevä Maailmanpyörä-hanke.

Syksyllä 2011 käynnistettiin vapaaehtoisten aikuisten rekrytointi ja ensimmäinen koulutuskiertos. Siihen saatiin mukaan kahdeksan vapaaehtoista. Kaikki vapaaehtoiseksi haluavat haastateltiin. Haastattelujen tarkoitus oli varmistaa halukkaiden sopivuus tällaisiin tehtäviin ja sulkea pois mahdolliset kodinturvajoukkotyypistä toimintaa halajavat kiihkomieliset henkilöt. Keväällä 2012 käynnistettiin seuraava koulutuskiertos, ja uusi on jälleen luvassa syksyllä.

PARTIOIMAAN EI PÄÄSE ILMAN KOULUTUSTA

Ajatuksena oli alusta lähtien, että vapaaehtoisia ei päästetä partioimaan, ennen kuin ainakin tärkeimmät osuudet koulutuksesta on käyty lävitse. Koulutusohjelma on noin kymmenen kerran kokonaisuus, jossa paneudutaan nuoren kohtaamiseen, vapaaehtoisten oikeuksiin ja velvollisuuksiin, katutoiminnan käytäntöihin ja periaatteisiin. Koulutukseen kuuluvat myös vierailut Nuorten turvatalolle sekä kriisikeskukseen, ja lähipoliisi käy kertomassa alueen ajankohtaisista asioista ja päihteistä. Vapaaehtoiset käyvät myös SPR:n ensiapukoulutuksen. Koulutus on järjestetty tiiviissä yhteistyössä Vantaan kaupungin

a nuoria Vantaan Myyrmäessä

SUVEPÄÄSUKENE

Myyrmäen katupartiolaiset tunnistaa huomioliiveistä.

Nuorisopalveluiden kanssa. Lähes kaikki kouluttajat ovat kaupungin erityisnuorisotyöntekijöitä – samoja, jotka partioivat Ankkapartiossa.

28-vuotias **Jesse Ryhänen** lähti mukaan vapaaehtoiseksi heti toiminnan alusta lähtien. Mikä saa perheellisen miehen käyttämään lauantai-iltojaan partiointiin? – Haluan auttaa nuoria ja näyttää, että kyllä joku välittää, sanoo Ryhänen. Hänen ja muiden Myrskin katupartiolaisten kaltaisia tarvittaisiin enemmänkin, jotta partiointitoimintaa voitaisiin laajentaa myös muihin kuin lauantai-iltoihin.

Myrskin Katupartio liikkuu pääasiassa asemien tienoilla Myyrmäessä, Martinlaaksossa ja Louhelassa. Niinä iltoina, kun vapaaehtoisia on niin monta yhtä aikaa liikkeellä,

että saadaan kasaan useampi partio, ehditään liikkua alueella laajemminkin.

Mitään erityisvaatimuksia vapaaehtoisena toimimiseen Myrskin Katupartioksi ristityssä partiotoiminnassa ei ole. Mukaan tarvitaan normaalilla järjellä varustettuja, tavallisia aikuisia ihmisiä, joilla on kiinnostus nuoria kohtaan ja vilpittön halu auttaa. Mukana on jo nyt erilaisista kieli- ja kulttuuriryhmistä tulevia ihmisiä, ja niin heitä kuin kantasuomalaisiakin tarvitaan lisää. Vantaa on monikulttuurinen kaupunki, ja kun yhdessä eletään, niin yhdessä asiat on syytä myös hoitaa.

ASIAT SELVITETÄÄN JUTTELEMALLA

Katupartiotoiminnan käynnistämistä saatiin koordinoimaan

Vantaan kaupungin opintovapaalla oleva erityisnuorisotyöntekijä **Riikka Hellman**. Hänen mukaansa kokemukset toiminnasta ovat olleet positiivisia.

– Aluksi nuoret olivat vähän ihmeissään katupartiosta, että keitä te olette ja mitä täällä teette. Kun partio on tullut tutuksi, on vähitellen tullut sellainen ”Moi, kiva nähdä”-ilmapiiri, sanoo Hellman.

– Aika tavallinen tilanne on sellainen, että nuoret pitävät meteliä isolla porukalla, ja sitten mennään sinne, moikataan ja jutellaan. Jos nuoret ovat humalassa, niin meno voi olla välillä villimpää. Sinne ei mennä ottamaan tur-

piin, vaan selvitetään asiat juttelemalla. Jos nuoret vaikka kiipeilevät päiväkodin katoksilla, niin ei rähistä, vaan sanotaan ystävällisesti, että alkää rikkoko paikkoja.

Monissa tilanteissa keskustelu nuorten kanssa riittää. Joskus voi tulla eteen hankalampiakin tilanteita. Katupartiolaaisilla on mukanaan ensiaputarvikkeet sekä selvät ohjeet siitä, milloin on syytä hälyttää ambulanssi tai poliisi. Vapaaehtoiset ovat myös valmistautuneet neuvomaan nuoria tarvittaessa esimerkiksi etsivän nuorisotyön piiriin. ■

Kirjoittaja on Vantaan Järjestörinki ry:n toiminnanjohtaja.

■ Myrskin Katupartion taustalla on Turvallinen kotilähiö -hanke, joka sai oikeusministeriöltä rikosentorjunta-avustuksen. Avustuksella katetaan koulutuksen järjestämien sekä partiointin tarpeelliset välineet.

■ Hanketta toteuttaa Myyrmäki-Seura ry ja hallinnoi Vantaan Järjestörinki ry:n Maailmanpyörä-hanke. Vantaan kaupungin nuorisopalveluiden kanssa tehtävä yhteistyö on hankkeelle elintärkeää.

■ Katupartiioon osallistuvilla vapaaehtoisilla ei ole poliisin tai järjestyksenvalvojan oikeuksia.

■ Vapaaehtoisiksi ryhtyville ei ole erityisvaatimuksia, tavalinen arkijärki riittää.

■ Kaikki vapaaehtoiset koulutetaan ennen partiointiin päämistä. Koulutus on ilmaista, ja siitä saa kurssitodistuksen.

■ Seuraava koulutuskiertä käynnistyy syksyllä.

Lisätietoa <http://katupartio.nettisivu.org>

Turvallisuuskävelyn työvälineitä: kirjoituslusta, reittikartta ja dokumentointilomake.

■ KRISTIINA ALPPIVUORI

Turvallisuuskävelyt osallistavat asukkaita ja alueen toimijoita

Espoossa järjestettiin syksyllä 2010 kymmenkunta turvallisuuskävelyä ja toiminta jatkuu edelleen. Kävelysten avulla voidaan lisätä keskustelua, tiivistää yhteistyötä sekä selvittää osallistujien kokemuksia alueen turvallisuustilanteesta. Olennaista on paikallisuus ja asukkaiden vaikutusmahdollisuudet. Toimintaa on kuitenkin tarpeen vielä kehittää.

Rikoksantorjuntaneuvoston innoittamana Espoossa kiinnostuttiin alun perin Göteborgissa kehitetystä turvallisuuskävelymenelmästä. Turvallisuuskävelysten järjestäminen nähtiin yhdeksi keinoksi vastata Espoo-strategian tavoitteeseen asukkaan

turvallisesta arjesta eli että espoolaiset kokevat asuinalueensa, yhteisönsä ja kaupunkikeskukset turvallisin.

Turvallisuuskävelysten avulla haluttiin kokeilla Göteborgin mallia ja välineitä, tiivistää yhteistyötä alueen eri toimijoiden kesken sekä saada asukkailta ja

toimijoilta tietoja alueen olosuhteista ja turvallisuustilanteesta: erityisesti turvallisuuteen, turvallisuuden tunteeseen ja viihtymiseen vaikuttavista asioista, paikoista ja ilmiöistä. Tavoitteena oli mahdollistaa keskustelu, tarkastella yhdessä asuinalueen fyysistä, sosiaalis-

ta ja toiminnallista ympäristöä sekä haastaa eri tahot parantamaan alueen turvallisuutta.

ENNAKKOVALMISTELUT TÄRKEITÄ

Turvallisuuskävelymenelmään sekä turvallisuustutkimusten ja -ohjelmien tuotta-

maan tietoon perehtyminen oli tärkeää. Oleellista oli myös mieltä yhteistyö- ja osallistujatahot, suunnitella kävelyreitit alueen profiilin, tutkimus- ja turvallisuustiedon pohjalta, laatia aikataulu ja tiedottaa. Espoon hankkeessa osallistujien käsitykset ja kokemukset haluttiin dokumentoida Göteborgia laajemmin, ja se edellytti myös lomakkeiden laatimista.

KÄVELYN KULKU JA OSALLISTUJAT

Suvelassa, Espoon keskuksessa ja Leppävaarassa tehtiin syksyllä 2010 yhteensä 10 kävelyä. Kävelyt järjestettiin valoisalla ja pimeällä. Seuratakävelyt järjestettiin syksyllä 2011 ja niillä tarkasteltiin korjaustoimenpiteiden käynnistymistä sekä alueiden tulevaa kehitystä.

Kävelyille osallistui alueiden asukkaita, työntekijöitä kaupunkisuunnittelukeskuksesta ja teknisestä keskuksista, sosiaali- ja terveystoimesta ja sivistystoimesta sekä yhteistyökumppaneita poliisista, pelastuslaitoksesta, seurakunnasta, yhdistyksistä ja järjestöistä. Mukana oli myös joitakin alueen yrittäjiä, kiinteistöjen omistajia ja edustajia, huolto-

yhtiöitä sekä järjestyksenvalvonnasta vastaavia ja muutama poliittinen päättävä.

Kävelyillä ryhmä ihmisiä kulki vetäjien ohjaamana ennalta suunnitellun reitin alueen läpi. Samalla keskusteltiin ja tehtiin merkintöjä turvallisuuden ja turvallisuustunteen näkökulmista. Osallistujat havainnoivat ympäristöä ja alueen sosiaalista elämää sekä kirjasiivat turvattomiksi koetut paikat ja alueet sekä ne rakennetun ja sosiaalisen ympäristön tekijät, jotka luovat näitä ongelmia. Sovituilla paikoilla pysähdyttiin keskustelemaan huomioista ja kokemuksista. Tarkastelun kohteina olivat alueen yleiskuva, rakennettu ympäristö, kunnossapito ja siisteys, liikenne ja väylät sekä sosiaalinen elämä. Vaikka turvallisuuskävelyt ovat erityisesti turvattomien kohteiden ja alueiden selvittämisen väline, oli tärkeää nostaa esille myös turvalliseksi ja viihtyisiksi koetut kohteet ja tekijät. Valokuvaajat ottivat kuvia reitin kaikissa vaiheissa.

KÄVELYN RAPORTOINTIIN HUOMIOTA

Espoon hankkeessa haluttiin kiinnittää erityistä huomiota prosessin dokumentointiin ja

arviointiin, jotta kokemuksia ja tietoa turvallisuuskävelymenetelmästä voidaan jakaa muille kiinnostuneille. Kävelysten ja niiden dokumentointivälineiden ja valokuvien avulla saatiin runsaasti tietoa alueen olosuhteista ja turvallisuustilanteesta päätöksenteon ja kehittämistoimenpiteiden perustaksi.

Huolellinen dokumentointi oli tärkeää, koska kaikki oleelliset tahot eivät osallistuneet kävelylle. Loppuraportin lisäksi hankkeesta tuotettiin viisi muuta raporttia ja toimenpideohjeita sekä valokuvakoosteet kävelysten etenemisestä ja kohteista. Raportit toimitettiin vastuutahoille päätöksiksi ja toimenpiteitä varten. Osa vastuutahoista on käsitellyt aineistoa omissa työryhmissään. Myös korjaustyö on vähitellen käynnistynyt. Se on kuitenkin vaatinut vastuuhenkilöiltä panostusta. Kävelyt ja raportit ovat herättäneet kaupungissa sekä myönteistä että kielteistä keskustelua ja suhtautumista.

TURVALLISUUSKÄVELYSTÄ MONENLAISTA HYÖTYÄ

Kävelyillä kohdatuista haasteista ja ongelmista huolimatta voi todeta, että turvallisuuskävelyt ovat kiinnostava väline

lisätä keskustelua ja tiivistää yhteistyötä asukkaiden ja eri toimijatahojen välillä sekä selvittää osallistujien käsityksiä ja kokemuksia alueiden olosuhteista ja turvallisuustilanteesta. Kävely antaa asukkaille ja eri toimijatahoille mahdollisuuden vaikuttaa oman asuin- ja työalueen viihtyisyyteen ja turvallisuuden parantamiseen. Menetelmä on ihmisiä osallistava ja aktivoiva. Jos eri tahot saadaan mukaan ja sitoutumaan, menetelmä voi saada ihmiset yhdessä ratkomaan ja korjaamaan ongelmia.

Oleellista on paikallisuus. Kävely antoi mahdollisuuden nähdä konkreettisesti alueen olosuhteet ja ne hyvät asiat ja ongelmat, joiden kanssa asukkaat päivittäin elävät. Tuttua asuin- tai työympäristöä pääsi myös tarkastelemaan tarkemmin tai ”uusin silmin”. Joillakin omakohtainen ympäristön seuranta on ”jäänyt päälle” ja ympäristöä tulee tarkasteltua edelleen.

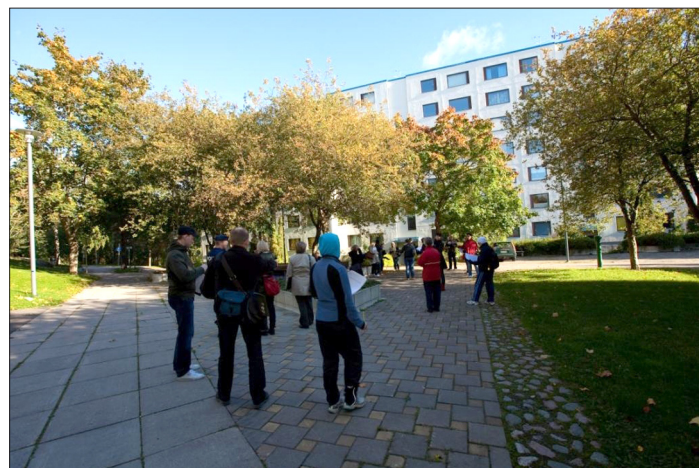
”Kävely oli valaiseva ja mielenkiintoinen. Näihin maisemiin on niin tottunut, että ei huomaa epäkohtia, eikä aina niitä hyviäkin asioita ympäristössä.”

Kävelyissä hyvää oli myös yhteisöllisyys, moniamma- →

Pienryhmä tarkastelee alikulkutunnelia turvallisuuskävelyllä.

Kävelyryhmä havainnoi ja keskustelelee Kirstinharjulla Suvelassa.

→ tillisuus ja useiden tahojen mukana olo, mahdollisuus tutustua muihin asukkaisiin ja toimijoihin sekä verkottua ja keskustella hyvinkin monimuotoisen osallistujajoukon kanssa alueesta ja sen kehittämistä. Hyvää oli myös mahdollisuus kuulla asukkaiden ja yhteistyökumppaneiden käsityksiä ja palautetta alueen epäkohdista eri näkökulmista. Jatkossa nämä asiat voi ottaa paremmin huomioon myös kunkin omassa työssä.

”Oli hienoa että myös päättäjiä oli mukana, ja viranomaisia, se osoittaa että asia on tärkeä myös heille ja keskustelut olivat dialogisia! Erityiskiitokset poliiseille! Kahvitauko, jossa kokoonnuttiin yhteen hetkeksi, oli hyvä juttu! Siinä istuttiin hyvässä hengessä lähekkäin, ja kuultiin alueen ongelmista lähipoliisin näkökulmista.”

Tärkeää oli myös huomata, että varsin moni taho oli kiinnostunut alueen kehittämistä. Oli tärkeää, että oikeasti ja konkreettisesti menttiin paikan päälle katsomaan, missä suunnittelu ja ylläpito olivat onnistuneet ja kuulemaan ongel-

makohdista suoraa palautetta ja taustatietoa asukkailta. Näin asiat ovat ”myös käsin koskeltavia, ne eivät ole pelkästään paperilla, vaan suoraan silmien edessä, jolloin siihen on suoraan pakko puuttua”.

TOTEUTUKSESSA RIITTÄÄ VIELÄ HAASTEITA

Vaikka kävelyjä voi pitää hyödyllisinä ja monilta osin onnistuneina, on jälkepäin helppo todeta, että suunnittelussa ja toteutuksessa on vielä paljon kehitettävää. Vaikka Ruotsin malli antoi hyviä lähtökohtia, ei silti osattu ennakoita kaikkia erilaisia eteen tulevia asioita. Etukäteen oli vaikea ajatella, miten vaativa tehtävä reitin suunnittelu ja ryhmän vetäminen käytännössä on.

Kävelyn suunnitteluun ja toteutukseen liittyy ainakin seuraavia ongelmia:

■ Miten löytää yhteistä aikaa kävelysten suunnitteluun, kun kaikilla on jo arkityössään kiire?

■ Miten löytää ja tavoittaa asukkaat, yritykset, päättäjät ja oikeat vastuu- ja asiantuntijatahot sekä saadaan heidät mukaan ja sitoutumaan? Mil-laista ennakkoinformaatiota

tulisi jakaa?

■ Miten suunnitella erilaisille asukkaille (nuoret/iäkkäät/työikäiset/liikuntarajoitteiset) sekä virkamiehille ja yrittäjille yhteisesti sopiva kävelyn ajankohta ja -reitti (pituus, kesto, tarkasteltavat kohteet)? Pitäisikö olla erilaisia ryhmiä? Pitäisikö järjestää testikävely ennen varsinaista kävelyä? Oleellista on joka tapauksessa kiireen välttäminen.

■ Kuinka monta osallistujaa hyvässä kävelryhmässä on ja millainen tausta heillä on? Vaihteleeeko hyvä ryhmä kävelyn tarkoituksen mukaan? Miten saada ryhmä pysymään koossa ja toteuttaa erilaisille ihmisille sopiva kävelyvauhti? Tulisiko kokeilla erilaisia kävelyjä?

■ Miten saada ryhmä pysymään teemassa sekä samalla mahdollistaa kaikkien kuuleminen eli miten huomioida erilaiset ja ristiriitaiset näkökulmat ja toiveet?

■ Miten havainnot kirjataan: kuka kirjaa ja miten (laajuus, menetelmät, dokumentointi)? Miten tulokset levitetään?

■ Miten esille nousseet ongelmat korjataan: millä aikataululla (suuret ja pienet sekä

nopeat ja pidemmän aikavälin korjaukset) ja mistä rahat ja resurssit budjettiin? Miten sietää myös asioiden hidasta etene- mistä ja olla pitkäjänteinen?

■ Miten mennä toisten toimialojen ”reviirille” ja välttää konflikteja?

Kävelysten tuloksellisuutta mitataan lopulta vasta sillä, millaisia konkreettisia toimenpiteitä ja yhteistyötä kohdealueilla jatkossa käynnistyy ja toteutetaan. Osallistujat odottavat, että ongelmakohtiin puututaan ja korjauksia toteutetaan – asia ei saa jäädä vain keskustelun ja ajatus- ten tasolle. Kyse on erityisesti siitä, miten jatkossa lisätään monitahoista ja systemaattista yhteistyötä sekä panostusta alueellisten ongelmien ratkaisemiseen – millä foorumilla ja missä rakenteissa yhteistyö jatkuu?

Tapiolan hyvinvointityöryhmä on jatkanut kävelysten toteuttamista Espoossa. Tapiolassa järjestettiin asuinaluekävely huhtikuussa 2012. ■

Kirjoittaja työskentelee suunnittelijana Espoon sosiaali- ja terveystoimen kehittämissyksikössä.

Turvallisuuskävelyistä opas osallistujille ja järjestäjille

Rikksentorjuntaneuvosto on julkaissut oppaan turvallisuuskävelyistä. Opas on tarkoitettu sekä kävelysten järjestäjille että niihin osallistujille.

Turvallisuuskävely on tapa saada asukkaat, viranomaiset, yhdistykset, yritykset ja kiinteistönomistajat sekä muut keskeiset alueen toimijat tapaamaan toisensa ja keskustelemaan yhdessä

asiantuntevan järjestäjän johdolla alueen turvallisuudesta. Yhdessä pohditaan, miten turvattomille tuntuvat tai vaaralliseksi tiedetyt paikat voitaisiin tehdä turvallisemmiksi ja viihtyisämmiksi.

Tarkempia ohjeita erityisesti turvallisuuskävelysten järjestäjille löytyy rikksentorjuntaneuvoston verkkosivuilta (www.rikksentorjunta.fi – Työn tueksi – Turvallisuus-

kävely). Teemasivuilla on saatavilla myös lisämateriaalia mm. Espoon turvallisuuskävelysten loppuraportti, esimerkki dokumentointilomakkeesta, luonnos kävelymainokseksi sekä turvallisuuskävelyopas pdf-muodossa. Opasta voi myös tilata rikksentorjuntaneuvostosta. /RK

Yhteisöllisyyden virittämistä maalla ja kaupungissa

Jos ihmiset toimivat yhdessä viihtyvyyden eteen ja välittävät lähiympäristöstään ja naapureistaan, asuinalueella ei tarvitse edes ajatella rikosentorjuntaa tai jopa linnoittautumista. Maalaiskylässä yhteisöllisyys löytyy ehkä helpommin, muttei sen luominen kaupungissakaan mahdotonta ole. Artikkelissa vertaillaan asukasosallistumista kolmessa eri paikassa ja annetaan asukasliikkeille käytännönläheisiä vinkkejä.

Hyvä Kasvaa Järvenpäässä -liike järjesti tammikuussa asukasliikkeistä luentotilaisuuden, josta se haki ideoita oman toimintansa kehittämiseen. Yhteisöllisyydestä, asuinalueella viihtymisestä ja alueen ongelmakohtien korjaamisesta keskusteltiin maalaiskylän ja ison kaupungin esimerkkien avulla. Kylää edusti Kontiolahden Jakokoski. Siellä kyläyhdistyksen perustamiseen yli 30 vuotta sitten johti huoli kylän kuihtumisesta, kun ihmiset alkoivat muuttaa pois ja palvelut hävitä. Yhteisöllisyyden muodostumista kaupungissa tarkasteltiin puolestaan Lahden Ostari-hankkeen kautta, jossa huoli liittyi lähiöiden rakennuskannan ikään ja ostoskeskusten huonokuntoisuuteen. Tavoitteet olivat molemmissa paikoissa samat: panostaminen yhteisöllisyyteen, yhteishenkeen ja viihtyvyyteen, mutta lähtökohdat, kuten asukasmäärä ja asukkaiden henkilökohtainen tunteminen, olivat hyvin erilaisia.

Hyvä Kasvaa Järvenpäässä -asukasliike puolestaan syntyi noin vuosi sitten Kyrölän kaupunginosaan. Liikkeen synnyssä tärkein rooli oli paikallisilla ihmisillä, jotka olivat tyytymättömiä omaan

kotiympäristöönsä ja löysivät toisensa sitä kautta. Kritiikki kohdistui erityisesti Kyrölän keskustan lähikaupan ja sen vierisen kierrätyspisteen ympäristöön.

ASUKASLIIKKEEN LÄHTÖKOHDAT VOIVAT OLLA ERILAISIA

Jakokoskella Pohjois-Karjalassa yhteistyö on ollut asukaslähtöistä. Kokemusten perusteella hyvät yhteistyökumppanit on erityisen tärkeitä hankkeen onnistumisessa. Jakokosken kyläpäällikkö **Pentti Seutu** neuvoo asukasühdistyksiä listaamaan kaikki mahdolliset yhteistyökumppanit. Niitä löytyy yllättävän paljon: kunta, yrityksiä, järjestöjä, urheiluseuroja, partiolaiset, martat jne. Seudun mukaan esimerkiksi kunnan kanssa onnistuu paremmin, kun ei kerjää vaan "tarjoaa porkkanaa" – esimerkiksi ehdottaa, mitä yhdistys on valmis tekemään talkootyönä, jos kunta vastaavasti hoitaa jotain.

Kaikki asukkaat ovat olleet tervetulleita kyläyhdistykseen, iästä tai mielipiteistä riippumatta. Seutu painottaa erityisesti naisten merkitystä toiminnan voimavarana. Lapsilla ja nuorilla on puolestaan parasta asiantuntemusta heitä koskevis-

sa asioissa ja päätöksissä. Kyläyhdistyksen tapahtumissa ja talkoissa on usein mukana kolmen sukupolven edustajia. Jopa hankkeiden pahimmat vastustajat otettiin mukaan kyläyhdistykseen. Kun he saivat osallistua ja vaikuttaa, lopulta koko vastustus unohtui ja tulokset koettiin hyväksi jutuksi.

Usein maaseudun ikärakenne on toisenlainen kuin kaupungeissa, mutta Jakokoskelle on kyläyhdistyksen ansiosta muuttanut paljon nuoria perheitä. Ikärakenne on huomattavasti aiempaa nuorempi ja asukasluvu on jopa moninkertaistunut (vähimmillään 230, nyt 700) aktiivisen tonttipörssitoiminnan kautta.

Tutkija **Suvi Konsti-Laakso** puolestaan kertoi asukasliikkeen käynnistämisestä aivan erilaisin keinoin. Lahdessa lähti liikkeelle kaupunki ja vastuun kantoi suurelta osin projektiryhmä, mutta myös monipuolinen uudenlainen yhteistyö lähiöiden asukkaiden kanssa koettiin ratkaisevaksi onnistumisessa. Yhteistyötä varten käynnistettiin alueellisia Facebook-ryhmiä (Entistä parempi Riihelä, Entistä parempi Metsäkangas ja Entistä parempi Tonttila). Ryhmiin saatiin →

→ mukaan asukkaiden lisäksi kaavoittajia, Lahden ympäristöpalvelut, alue- ja virkamieskummeja, poliitikkoja, kaupungin nuorisotoimi, järjestöjä, alihankkijoita, viihersuunnittelijoita jne. Sitä, miten ryhmät vaikuttivat asukkaiden aktivoitumiseen ja aktiivisuuden pysymiseen, on vaikea arvioida. Ainakin alueelliseen identiteettiin ja me-henkeen panostettiin onnistuneesti. Myös Lahdessa lasten ja nuorten osallistuminen koettiin tärkeäksi.

Kyrölässä puolestaan yhdistyivät kaksi erilaista tapaa lähteä liikkeelle: samoin kuin Jakokoskessa paikalliset ihmiset olivat itse aloitteellisia ja samoin kuin Lahdessa huoli painottui ympäristöön ja keskeistä oli uuden median hyödyntäminen.

KARTOITTAMINEN JA SUUNNITTELU TÄRKEÄÄ

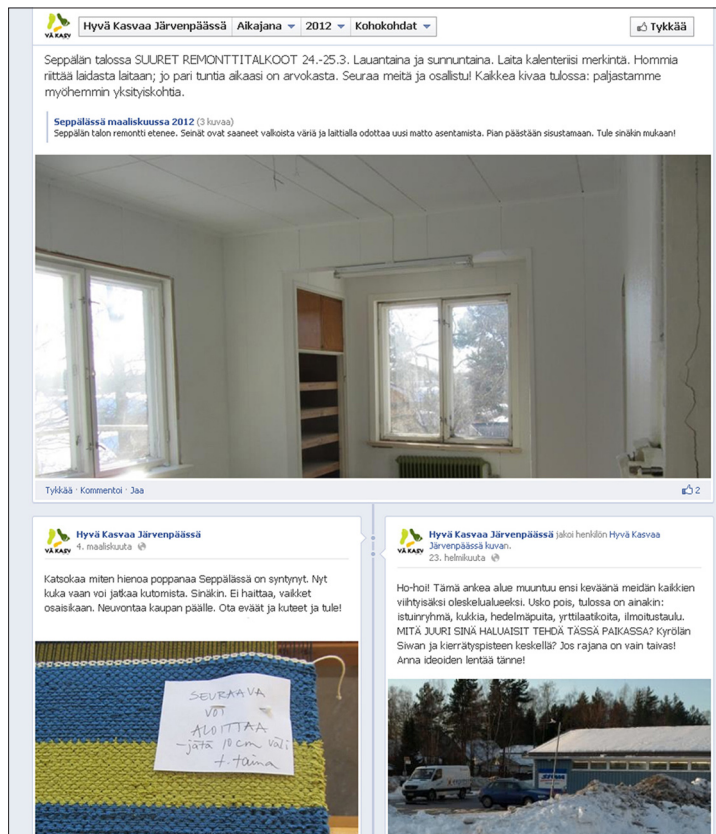
Jakokoskella tehtiin heti alussa kyläsuunnitelma. Kaikki saivat ehdottaa, mitä tulisi tehdä eikä kenenkään ehdotusta mitätöity. Esimerkkinä Pentti Seutu kertoi, että alkuvuosina listalle tuli liikuntasali, mikä pienessä kylässä tuntui mahdottomalta tavoitteelta. Jos ehdotus olisi tyrmätty, sen esittäjä olisi varmaan lähtenyt toiminnasta. Liikuntasali pysyi siis listalla ja sen eteen tehtiin yhdessä paljon työtä, 25 vuotta meni ja miljoonia maksava liikuntasalihanke toteutui.

Suunnitelmien toteutus vaati ihmisiltä paljon sitoutumista, toivoa ja uskoa. Lahden hankkeessa tuli voimakkaasti esille se, että tuloksia halutaan heti, mikä ei ole mahdollista. Ihmiset kaipaavat ainakin vakuutusta siitä, että hänen kertomallaan tai ehdotuksellaan vaikka Facebookissa on aidosti merkitystä. On tärkeää, että muutoksia myös tapahtuu, esimerkiksi että rikkinäisestä penkistä tehty ilmoitus johtaa penkin korjaamiseen. Lahdessakin tehtiin suunnitelmia muutoksista vuoteen 2025 asti ja asukkailla annettiin mahdollisuus vaikuttaa oman asuinalueensa ja ostoskeskuksen fyysisiin muutoksiin.

KUKA TEKEE?

Kaikkien puhujien viesti oli, että oman ympäristön kehittämisessä on varmaa vain se, mitä itse tekee; yhteiskunnan varaan voi laskea vain tiettyyn rajaan asti. Lahdessa tuli paljon positiivista palautet-

Facebookin voi valjastaa asukasliikkeen käyttöön ja haake aktiivisuutta ja osallistujia sitä kautta. Ruutukaappauksessa Hyvä Kasvaa Järvenpäässä -liikkeen postauksia talvella 2012.

ta Ostari-hankeesta ja asukkaiden aktiivisaloitteesta. Kun sitten selvitettiin, ketkä olisivat kiinnostuneet järjestämään erilaisia asioita, halukkaita ei ilmoittautunut; mukaan luvattiin lähteä silloin kun joku muu järjestää. Jatkuvuus on toinen kompastuskivi. Ideoista innostutaan helposti, mutta kun näkyvät tulokset vaativat usein aikaa, ihmiset voivat väsyä ja käynnistetty liike hiipua.

Jakokoskella "kuka tekee – ehkä joku muu" -ajattelutavasta on päästy yli, mutta riittävän monen mukaan saanti on varmaan yksi vaikeimmin ratkaistavia haasteita asukasaktiiveille ja asukasliikkeiden vetäjille, varsinkin kaupunkiympäristössä.

TALKOOT LÄHES EROTTAMATON OSA ASUKASLIIKKEITÄ

Jakokoskella talkootyötä on tehty pitkään ja saatu paljon aikaan. Hyödyllisiä vinkejä on karttunut jaettavaksi muillekin. Pentti Seutu kertoi, että talkootyöllä on ollut taloudellista merkitystä ja vaikutusta koko Jakokosken kehitykseen. Talkoot on lisäksi hyvä sosiaalisen kans-

sakäymisen väline, jonka avulla ihmiset saadaan helposti tutustumaan toisiinsa ja joka jopa parantaa ihmisten hyvinvointia.

Talkoiden järjestäjien on hyvä miettiä etukäteen mahdolliset kompastuskivet, kuten suosittujen TV-ohjelmien ajankohdista. Talkoissa pitää olla hauskaa ja hyvät eväät, mistä Jakokosken talkoot ovat erityisen tunnetut marttojen ansioista. Kahvitauko on olennainen yhteishengen vahvistamisessa. Talkoohommat eivät voi olla liian rankkoja, vaan niitä tehdessä pitää olla kivaa. Siten varmistetaan se, että ihmiset jatkossakin lähtevät mukaan. Lisäksi on tärkeä muistaa palkita osallistujat jollakin tavalla, esimerkiksi yhteisellä teatteriretkellä (ja ehdottomasti yhteisellä bussikuljetuksella).

Lahdessa ei hankkeen yhteydessä ole vielä järjestetty talkoita. Hyvä Kasvaa Järvenpäässä -liike sen sijaan on vuoden alusta alkaen kunnostanut Kyrölään olohuonetta eli tiloja Seppälän talossa. Talkoista on tiedotettu Facebook-sivuilla ja sitä kautta on myös saatu osallistujia. Talkoissa on hyvässä hengessä siivottu,

Jakokosken, Lahden ja Järvenpään hankkeet ovat myös rikosentorjuntanäkökulmasta arvokkaita.

remontoitu, maalattu ja kunnostettu taloa uuteen uskoon ja liikuttu pikkuhiljaa kohti olohuonetavoitetta. Talon avajaiset pidettiin toukokuussa ravintolapäivänä.

RAHOITUSKANAVAT TÄRKEÄ TUNTEA

Vaikka tehdään paljon talkoilla ja käytetään oman ryhmän asiantuntemusta, joidenkin asioiden toteuttamiseen tarvitaan myös rahaa. Kaupungin vetämissä hankkeissa rahoitus on yleensä jo olemassa, mutta asukasliike joutuu miettimään ja hakemaan rahoitusta.

Jakokoskella hankkeiden avustushakemusten kirjoittaminen on jo niin tuttua ja kaavamaisista, että heillä on tietokoneessa valmiina vakiohakemusohjelmat. Melkein aina jostain on saatu rahaa tärkeisiin ja hyviin hankkeisiin. 30 vuoden aikana on toteutettu runsaasti hankkeita, niistä 21 EU tuella.

Myös kekseliäisyyttä ja mielikuvitusta kannattaa käyttää: Jakokoskella myytiin ”osakekirjoja”, joissa lukee mm., että yhtiöosakkailta ei ole mitään valtaa eikä vastuuta. Niistä saaduilla rahoilla ostettiin verenpainemittari varustukseksi kylän pakettiautoon. Myös uunisavialueelta hakatuista puista saatiin hyvä pesämunna. Erityisen tuottava rahanhankintakeino on ollut (kahvi- ja) makkaramyynti Kanavateatterin tauoilla. Kaikki hankkeet on tehty pääosin vapaaehtoisvoimiin, mutta hankkeissa on hyödynnetty myös työllistettyjä.

Lahjoitukset ovat myös tärkeitä, esimerkiksi Jakokosken seurojentalon kunnostukseen kattopellit lahjoitti oluttedas. Myös Hyvä Kasvaa Järvenpäässä on hakenut Facebookin välityksellä Sepälän talossa tarvittavia tavaroita, kuten astioita, huonekaluja ja ulkokalusteita, ja saanut niitä sekä yksityisiltä että kaupungiltakin.

Yksi maininnan arvoinen rahoituslähde ovat myös oikeusministeriön avustukset. Ministeriö myöntää yhteisöille

osarahoituksena avustuksia paikallisiin rikosentorjuntahankkeisiin tai niiden arviointeihin (ks. www.rikosentorjunta.fi). Viihtyisyyden, turvallisuuden ja yhteisöllisyyden lisäämisellä tai pelon, huonon maineen tai epäsiisteyden vähentämisellä on vaikutusta rikollisuuteen. Kukaan ei ole ehkä puhunut Jakokosken, Lahden tai Järvenpään hankkeiden yhteydessä rikosten torjumisesta, mutta silti hankkeet ovat rikosentorjuntanäkökulmasta arvokkaita.

SOSIAALISTA MEDIAA KANNATTAA KÄYTTÄÄ

Lahden hankkeissa ja Järvenpään liikkeessä Facebook on noussut tärkeäksi viestimis- ja myös tapaamistilaksi. Kaupungissa Facebookin kautta on helppo lähteä etsimään omalla alueella asuvia ihmisiä, jotka saattavat olla kiinnostuneita samoista asioista. Jakokoskella sen sijaan ei vielä ole omaa Facebook-profiilia, koska pienellä paikkakunnalla ihmiset tuntevat jo toisensa.

Lahden Ostari-hankkeissa lähioille luotiin omat sivut Facebookiin jo vuosia sitten. Ratkaisu käyttää Facebookia oli innovatiivinen siihen aikaan, ja osallistumistapa koki kovaa vastustusta ja kyseenalaistamista. Nykyään myös Lahden kaupungin palvelut tavoittaa sen kautta ja kaupunki on laatinut henkilöstölleen sosiaalisen median ohjeistuksen syksyllä 2010, jonka jälkeen käyttö etenkin tiedotukseen kasvoi.

KYLÄN HENGEN VIRITTÄMINEN HUIPPUUN

Jakokoski sai 1989 valtakunnallisen vuoden kylän palkinnon, jota mentiin koko joukolla kahdella linja-autolla vastaanottamaan Helsinkiin. Silloin kylän henki ja alueellinen identiteetti kohosi huippuunsa. Yhteisillä juhlilla ja erikoisilla tapahtumilla on suuri merkitys yhteishengelle. Kyläyhdistys järjesti pariin otteeseen ”kesähiihdon”, jota varten

oli säilötty aitoa lunta.

Lahdessa alueellista identiteettiä yhteishenkeä viritettiin esim. Lähiöiden monet kasvot -valokuvakampanjalla. Keväällä 2010 valokuvaaja **Markus Henttosen** ottamissa kuvissa pääosassa ovat lahtelaisten lähiöiden asukkaat. Kuvasarja oli esillä Lahden keskustassa, sitä hyödynnettiin kaupungin viestinnässä ja se herätti kiinnostusta myös valtakunnallisesti. Valokuvien avulla oli helppo nostaa lähiöt Lahdessa keskusteluaiheeksi. Kuvista voitiin aistia ylpeys, jolla lahtelaiset suhtautuvat omiin asuinalueisiinsa.

Esitysten perusteella voi todeta, että asukasliikkeen käynnistämiseen tarvitaan erilaisia keinoja ja konsteja, luovuutta, pieniä ihmeitä, intoa, tahtoa ja vimmaa. Ja ehkä tärkein kantava voima, kuten Pentti Seutu asian ilmaisi, on siunattu hulluus! Se on mielestäni paras ilmaisu sille mystilliselle voimalle ja innokkuudelle, jota tarvitaan paikallisissa rikosentorjuntahankkeissa onnistumiseen. ■

Kirjoittaja on virkavapaalla oleva suunnittelija rikosentorjuntaneuvoston sihteeristöstä/oikeusministeriöstä. Hän on seurannut Hyvä Kasvaa Järvenpäässä -liikkeen toimintaa.

Kaikki lähtee läheltä

Suomen Setlementtiliiton Uusi paikallisuus -hanke haluaa palauttaa osittain jo kadonnutta paikallisuuden merkitystä.

Suomen Setlementtiliitto on tarttunut kansalais-toiminnan kehittämiseen Uusi paikallisuus -hankkeella. Ajatuksena on korostaa sitä, että jokaisella ihmisellä on oikeus hyvään arkeen omassa paikallisyhteisössään.

Tavoitteena on kehittää ja toteuttaa alueellisesti kansalaisjärjestöjen yhteistyötä, kunnan ja paikallisyhteisöjen välistä vuorovaikutusta sekä paikallisyhteisön sisäistä vuorovaikutusta. On siis tarkoitus yksinkertaisesti innostaa ja kannustaa ihmisiä osallistumaan.

Viiden vuoden aikana hanke juurruttaa uutta paikallisuutta kolmelle pilottipaikkakunnalle ja synnyttää uusia kansalais-

vaikuttamisen malleja, joita voidaan myöhemmin levittää kaikkiin Suomen paikallisyhteisöihin.

PILOTTIPAIKKAKUNNILLA KÄYTÄNNÖN TOIMIIN

Uusi paikallisuus -hanke käynnistyi syksyllä 2011 kolmella pilottipaikkakunnalla: Tampereen Hervannassa, Vaasan Palosaarella ja Kemijärvellä. Jokaiselle pilottipaikkakunnalle asetui projektipäällikkö etsimään työvälineitä paikallisuuden löytämiseen.

Hankkeella on kolme tärkeää ohjenuoraa: paikallisyhteisön ja kunnan välisen vuorovaikutuksen parantaminen, kansalaisjärjestöjen

Tampereen Hervanta on yksi Uusi paikallisuus -hankkeen piloteista.

välisen yhteistyön kehittäminen ja paikallisten asukkaiden innostaminen. Viimeinen on ehkä haasteellisin ja samalla tärkein.

Kuinka herätellä uinuva, entinen teollisuusyhteisö, nykyinen opiskelijakaupunginosa Palosaari? Miten löytää yhteinen tahto erilaisia kulttuureita kuhisevasta Hervannasta? Miksi innostua välittämään omasta paikallisuudesta Kemijärvellä? Tässä on projektipäälliköille pohdittavaa.

Syksyllä kaikki käynnistyi lähtökohtaselvityksestä. Vaasan yliopiston Levon-instituutin avustuksella tehtiin laaja kysely, jonka avulla pyrittiin selvittämään, miten paikalliset

ihmiset tällä hetkellä kokevat oman lähiympäristönsä. Lisäksi haastateltiin paikallisia toimijoita. Yksi yhteinen nimittäjä löytyi: ihmiset ovat kiinnostuneita, mutta eivät osaa osallistua, eivät ehdi tai jaksaa. Silti oma lähiympäristö ei ole merkityksetön. Kun lähikauppa, koulu tai kirjasto aiotaan lopettaa, herätään vastarintaan.

Pilottipaikkakunnilla työhön tartuttiin paikalliset erityispiirteet huomioiden. Mikä yhdistää paikallisyhteisön jäseniä? Vaasassa se oli kaavoitus. Vuosikymmeniä hiertänyt rakkaan niemenkärjen kaavoitusprosessi oli syksyllä taas ajankohtainen. Päätettiin, että

kaupungin keskustassa järjestämä kuulemistilaisuus ei riitä. Järjestetään oma tilaisuus Palosaarella niille ihmisille, joiden arkeen kaavoitus vaikuttaa. Tilaisuus oli menestys.

MUUTTUNEET ASETELMAT

Hankkeen haasteena ovat asukkaiden yhteistyön asetelmat, kohtaamisareenat ja kansalaisvaikuttamisen välineet. Kaupunkeja ympäröivän maaseudun paikallisyhteisöt ovat hauraita ja usein yllättävän puolustuskyvyttömiä. Maahanmuuttajat suosivat suuria kaupunkeja. Niissä paikallisyhteisöjen uusi muotoutuminen on vasta käynnissä. Kansalaisjärjestöillä on suuri rooli uusien yhteisöjen luonteudessa kytkemisessä osaksi suomalaista yhteiskuntaa. Monikulttuuriset paikallisyhteisöt ovat

suomalaisen yhteiskunnan näkökulmasta merkittävä voima. Ne on saatava osaksi suomalaisen yhteiskunnan kehittämistä.

Huono-osaisuuden leimat kaupunginosat ovat suurissa kaupungeissa jo näkyviä ja kuuluvia. Uusia kansalais-toiminnan avauksia kaivataan kipeästi. Muuten sosiaalinen huono-osaisuus saa yhä räikeämpiä ja epäoikeudenmukaisempia muotoja.

EI VAIN HANKE

Uusi paikallisuus tuo takaisin paikallisyhteisöjen merkityksen. Uuden paikallisuuden nimen taakse kätkeytykin vanhaa ja uutta. Se ei ole vain hanke, se on pysyvä kulttuurin muutos. Omassa paikallisyhteisössä ihminen voi kokea yhteisöllisyyttä ja tuntea kuuluvansa johonkin. Toimiva

paikallisyhteisö luo sosiaalista pääomaa ja ehkäisee syrjäytymistä. Uusi paikallisuus on kylä kaupungissa ja kaupunkikulttuuri kylässä.

EDELITYKSENÄ YHTEISÖLLISYYS

Yhteisöllisyys on merkittävä voimavara. Se saattaa olla murroksessa olevan suomalaisen yhteiskunnan tärkeimpiä välineitä ihmisten arjen parantamiseksi. Yhteisöllisyys on ennaltaehkäisevää. Se on maaperä, joka kasvattaa hyvää tulevaisuutta. Yhteisöllisyys synnyttää osallisuutta, osallisuus osallistumista ja osallistuminen vaikuttamista. Vaikuttaminen taas vahvistaa ihmisen myönteistä suhtautumista omaan lähiympäristöön. Myönteinen suhtautuminen luo välittämistä ja välittäminen ehkäisee ennak-

koluuloja ja turvattomuutta. Tämä kehä on murroksessa olevan paikallisyhteisön vahvistamisen edellytys. Myös kansalaistoiminnan kehittyminen vaatii taakseen yhteisöllisyyden.

Ei kai tarvitse kysyä, miksi Setlementtiliiton Uusi paikallisuus -hanke on ajankohtainen ja tulee täsmälleen tämän hauraan ajan tarpeeseen. ■

Kirjoittaja on Uusi paikallisuus -hankkeen hankejohtaja, joka työskentelee Setlementtiliitossa.

www.uusipaikallisuus.fi

Ruotsin naapurivalvontatoimintaa on arvioitu

Ruotsin rikosentorjuntaneuvosto (Brå) julkaisi keväällä arvioinnin naapurivalvonnasta/-yhteistyöstä (*grannsamverkan*) kahdella asuinalueella. Seurantatutkimuksen mukaan naapuriyhteistyö on osoittautunut tehokkaaksi ja kestäväksi toimintamuodoksi. Tutkitut rikostyypit: asuntomurrot, pahoinpitelyt ja uhkailut sekä vahingonteot vähentyivät erityisesti Sörsen mutta myös Andersbergin naapuriyhteistyöalueilla.

Arvioinnissa käytettiin aineistona poliisin rikostilastoja sekä toiminnassa kerättyjä tietoja ja aktiivien kanssa käytyjä keskusteluja. Lisäksi yli 500 asukasta vastasi kyselytutkimukseen ja noin 50 haastateltiin.

Varbergin Sörsessä naapuritoiminta käynnistyi vuonna 2007 yksittäisten

asukkaiden aloitteesta. Syynä oli kyllästyminen autojen vahingoittamisiin öisin. Halmstadin Andersbergissä aloitteen tekivät vuonna 2008 asuntoyhtiö, poliisi ja vakuutusyhtiö Sörsen esimerkin pohjalta. Kummassakin paikassa naapurivalvonnan aktiivien ryhmä on säilynyt koossa tähän asti. Sekä naisten että miesten toimintaan sitoutumisen taustalla on yleinen yhdistysaktiivisuus, mutta erityisesti naisia siihen vetää moraalinen ja miehiä omaisuuden suojeleminen. Yli 65-vuotiaat muodostavat naapuriyhteistyön ydinjoukon; heillä on siihen aikaa ja kokemusta.

Sosiologi **Ove Svenssonin** mukaan arvioinnista voi vetää mm. seuraavia johtopäätöksiä: On hyvä, jos naapuriyhteistyö sisältää erilaista toimintaa, koska silloin se houkuttelee mukaan myös erilaisia ihmisi-

siä. Naapurivalvonta kannattaa ulottaa koko naapurustoon eikä rajoittaa vain tietyille alueille, esimerkiksi vuokra-kerrostaloihin. "Tulisieluisia" aktiiveja kannattaa tukea esimerkiksi luomalla heidän ympärilleen organisaatio. Paikallisidentiteetin vahvistaminen herättää asukkaissa kiinnostusta ja he voivat innostua esimerkiksi maahanmuuttajatalijoiden opastamisesta. Useissa tapauksissa naapuriyhteistyöllä on pystytty tukemaan myös rikoksen uhreja. /RK

Grannsamverkan i flerfamiljhus – en effektiv och uthållig metod. Brå 2012.

Naapurivalvontaa käsitellään myös: Grannsamverkan i flerfamiljhus – en guide. Brå 2011 ja Grannsamverkans effekter på brottsligheten. Brå rapport 2008:9.

Julkaisut ovat saatavilla www.bra.se.

Asumisneuvonnan avulla turvalliseen asumiseen

Vuokrat rästissä tai varoituksia häiriöistä ja häätö uhkaa? Naapuririitoja, kun kulttuurit kohtaavat? Vai onko nuorella vaikeuksia asumisen alkutaipaleella? Esimerkiksi näitä kysymyksiä asumisneuvojat auttavat ratkaisemaan. Asumisneuvojat, asumisohjaajat ja sosiaali-isännöitsijät kohtaavat työssään asumisen ja ihmisen elämän moninaisen kirjon. Asiakkaita on mielen-terveys- ja päihdeongelmaisista lapsiperheisiin ja ikäihmisiin.

Asumisneuvojatoiminnan katsotaan alkaneen 1980-luvun loppupuolella ja se jatkaa yhä leviämistään. Samalla asumisneuvojan työnkuva on tarkentunut ja ammatillistunut. Monet kaupungit järjestävät asumisneuvontaa. Myös jotkut kolmannen sektorin yleishyödylliset vuokranantajatahot, kuten Nuorisosasuntoliitto ry, Nuorisosäätiö, S-asunnot ja Y-Säätiö järjestävät asumisneuvontaa. Asumisneuvonta rakentuu aina paikallisiin tarpeisiin ja työn painotukset voivat siten vaihdella.

Asumisneuvonta on kehittänyt tarpeesta löytää keinoja niihin tilanteisiin, joissa asukkaan häätö olisi estettävissä, jos tämä on halukas yhteistyöhön. Asumisneuvonnassa

on panostettu yhä enemmän myös ennaltaehkäisyyn: kun tunnistetaan asumisen epäonnistumisen riskejä, niihin voidaan puuttua jo etukäteen. Asumisneuvonta on osoittanut palveluohjauksen tarpeen varsinkin silloin, kun apua on saatavilla, mutta asukkaan taidot tai senhetkiset kyvyt eivät riitä apua etsimään. Asumisneuvonnan avulla voidaan jopa ehkäistä syrjäytymistä.

Asukkailla voivat asiat jäädä hoitamatta monestakin syystä. Esimerkiksi masennus tai hoitamaton mielenterveysongelma näkyvät joskus nopeastikin asumisessa. Myös päihdeongelma aiheuttaa vaikeuksien kasautumista. Asiansa ja itsensä hoitanut vanhus saattaa pikkuhiljaa dementoitua ja se alkaa näkyä

myös asumisen ongelmina. Kulttuurien välisten konfliktien ratkaisussa ja uusien yhteisöllisten ja suvaitsevaisten asumisympäristöjen edistämässä asumisneuvonta on toimiva työmenetelmä.

Parin viime vuoden aikana asumisneuvonnan tarve erityisesti talousvaikeuksien takia on lisääntynyt työssäkäyvillä pienituloisilla asukkailla. Lisäksi ikääntyneiden osuus asumisneuvonnan asiakkaista on selvästi kasvanut. Ilman asumisneuvontaa monet tilanteet pääsevät helposti liian pitkälle ja asioiden hoitamiseen havahdutaan vasta kun asunto on menetetty. Kaikkea ei voi asumisneuvonnalla korjata, mutta moni saa siitä tarvitsemaansa apua juuri oikeaan aikaan.

YHTEISTYÖ ERI TOIMIJOIDEN KESKEN TÄRKEÄÄ

Asumisneuvojat ovat sijoittuneet useimmiten joko kunnan kiinteistöosakeyhtiön, sosiaalitoimen tai kolmannen sektorin toimijan kuten säätiön tai yhdistyksen alaisuuteen. Toisinaan asumisneuvojat sijoittuvat kaupungin sisällä osittain kiinteistöyhtiön ja osittain sosiaalitoimen tiloihin. Sosiaalityön ja isännöinnin yhteistyö asumisneuvojen kanssa on avain onnistuneeseen asumisneuvonnan järjestämiseen. Asumisneuvoja tarvitsee sosiaalialan osaamista ja moni onkin sosiaalialan ammattilainen. Lisäksi asumisneuvojan pitää tuntea isännöinnin, vuokratvalvonnan ja muitakin asuntojen vuokraukseen liittyviä kysymyksiä sekä näihin

Asumisneuvonnalla on kokemusten mukaan taipumus lisätä yhteisöllisyyttä ja yhteisvastausta, mikä lisää tunnetta turvallisesta asuinympäristöstä.

liittyvää lainsäädäntöä. Asumisneuvonalle ehdottomasti tärkeintä on ihmisten kohtaamisen taito, varsinkin kun nämä kohtaamiset osuvat juuri niihin ihmiselämän haastaviin tilanteisiin.

Asumisneuvoja tarvitsee tiiviin yhteistyöverkoston. Asumisneuvoja koordinoi, arvioi tuen tarpeen ja kutsuu tarvittavan palveluverkoston koolle. Tässä verkostossa on sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisia sekä Kelan, velkaneuvonnan, ulosottoviraston, kriminaalihuollon, työvoimaviranomaisen tai maahanmuuttajien kotouttamisasioista vastaavan tahon edustajia – toki myös asukkaan läheiset, jos hän niin haluaa. Yhteistyötä tehdään myös alue- ja yhteistyön lähialueen toimijoiden kuten talotoimikuntien, lähipoliisin ja nuorisotyön kanssa.

ASUMISNEUVOJA TUKEE JA SELVITTELEE TILANNETTA

Asumisneuvojan tapaamiseen ei tarvita lähetettä. Asukas itse tai myös vuokranantaja voi olla yhteydessä asumisneuvojaan. Usein asukkaan asioissa ja aina asukkaan luvalla yhteyttä asumisneuvojaan ottaa esimerkiksi sosiaalityöntekijä tai terveydenhuollon ammattilainen. Asukkaan läheinen tai huolestunut naapuri voi myös kertoa huolensa asukkaasta asumisneuvonalle. Asumisneuvonta etenee yhteistyössä asukkaan kanssa ja asukkaan kanssa yhteiset

säännöt sopien.

Vuokranantajien tilanteissa yleensä vuokranantaja muistaa asukasta huomautuskirjeellä ja useimmiten vuokra tuleekin maksettua. Jollei maksua kuitenkaan ala kuulua eikä asukas ole ottanut yhteyttä, vuokranantaja ilmoittaa asumisneuvonalle asiasta. Asumisneuvoja yrittää sopia tapaamisen asukkaan kanssa, jotta asia saataisiin ratkaistua ilman häätöä. Asumisneuvojan avulla asukkaan tilannetta selvitetään ja ratkaisua etsitään yhdessä. Joskus asiat saadaan järjestettyä parin tapaamisen ja palveluohjauksen aikana, esimerkiksi voidaan tehdä maksusuunnitelma rästien hoitamiseksi. Tarvittaessa asiaa selvitetään tarkemmin sosiaalityöntekijän luona. Kotikäynnit ovat asumisneuvonalle tärkeitä: koti kertoo useimmiten ihmisen tilanteesta paljon enemmän kuin keskustelu vaikkapa asumisneuvojan toimistolla. Asumisneuvojat myös seuraavat, kuinka sovitut asiat hoituvat ja asumisneuvoja jatkaa työtään asiakkaan kanssa joskus kuukausia ja jopa vuosia.

TOIMINNASTA SAATU HYVIÄ TULOKSIA

Asumisneuvonta ei ole lakisääteistä eikä millään tavoin pakollista toimintaa. Sen tuomat hyvät tulokset ja myös taloudelliset säästöt ovat innostaneet niin sosiaalitoimea kuin kiinteistöyhtiöitäkin jatkamaan toimintaa ja vakiinaistamaan asumisneuvoja. Asunnottomuuden vähen-

tämisen taloudelliset vaikutukset -raportissa on esitetty Helsingin ja Jyväskylän asumisneuvontamallit (Ympäristöministeriö 7/2011). Asumisneuvojatoiminta on tuottanut säästöjä esimerkiksi asuntojen korjauskustannuksissa ja raivaussiiivouksissa. Toiminnan vaikutus häätöjen vähenemiseen on peräti reilu 30 prosenttia Helsingistä saatujen tietojen mukaan.

Yhtenä jatkuvuuden haasteena on ollut rahoituksen turvaaminen. Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus ARAlta on voinut hakea avustusta Lähiöohjelmasta 2008–2011 niissä kaupungeissa, jotka olivat sitoutuneet pitkäaikaisasunnottomuuden vähentämiseen. Nyt uuden asuntopoliittisen toimenpideohjelman myötä myös muilla kuin asunnottomuusohjelman kaupungeilla on mahdollisuus hakea avustusta asumisneuvojatoiminnan järjestämiseen. ARAn avustus on 20 prosenttia kustannuksista. Myös Raha-automaattiyhdistys on avustanut kolmannen sektorin toimijoita asumisneuvonnan kehittämisessä ja toteuttamisessa erityisryhmille. Asumisneuvontaa on kehitetty myös maahanmuuttajien asumisen onnistumisen tueksi ja ympäristön suvaitsevaisuuden lisäämiseksi. Tästä esimerkkinä on Suomen Pakolaisavun Kotilo-projekti, joka on tuottanut sekä materiaalia että toimintamalleja kulttuurien väliseen kohtaamiseen asumisessa.

Parhaimmillaan asumis-

neuvonta näkyy häätöjen vähenemisenä ja lisää kaikkien asumisviihtyvyyttä sekä vähentää kiinteistöyhtiöiden ja samalla muiden asukkaiden ylimääräisiä kustannuksia. Asumisneuvonnalla on kokemusten mukaan taipumus lisätä yhteisöllisyyttä ja yhteisvastausta, mikä lisää tunnetta turvallisesta asuinympäristöstä. Lisäksi asumisneuvojan tekemä verkostotyö helpottaa kaikkien osapuolten työtaakkaa ja vähentää päällekkäistä työtä. Suurin apu siitä on kuitenkin aina asukkaalle itselleen. ■

Asumisneuvonnasta löytyy lisää tietoa www.ara.fi: Asumisneuvonnan käsikirja ja Lähiöohjelman raportit asumisneuvontahankkeista. Nuorten asumisneuvonnasta kerrotaan osoitteessa www.nal.fi sekä www.nuorisosaatio.fi. Kulttuurien kohtaamisesta lisätietoa <http://pakolaisapu.fi/kotimaan-tyo/kotilo.html>.

Kirjoittaja on suunnittelija ympäristöministeriössä ja vastaa Pitkäaikaisasunnottomuuden vähentämishankkeen toteutuksesta.

Nimbyn taltutus ammattimaistuu

”Ei meidän pihallemme” -ilmiö (nimby, not in my backyard) on tuttu kaikille rikostaustaisten kanssa työskenteleville. Vankilasta vapautuneelle suodaan oma asunto ja mahdollisuus uuteen elämään, mutta omaksi naapuriksi linnakundia ei haluta. Mm. Helsingin Diakonissalaitoksella on nykyisin työntekijöitä, jotka keskittyvät pelkästään naapuruston pitämiseen tyytyväisenä.

Helsingin Diakonissalaitoksen asumisyksiköissä asuvista 450 asukkaasta noin 70 prosentilla on rikostausta. Kaikki asuminen on tuettua, mutta Diakonissalaitoksen asuntoiloissa ei edellytetä päihtetömyyttä.

Diakonissalaitoksella, jos missä, tiedetään ja tunnetaan nimby-ilmiö. Siellä ei kuitenkaan puhuta nimbyn taltuttamisesta vaan ympäristötyöstä. Järjestelmällinen ympäristötyö Diakonissalaitoksella sai alkunsa vuonna 2000. Tuolloin Helsingin keskustaan Vuorikadulle perustettiin HIV-positiivisten huumeidenkäyttäjien palvelukeskus. Naapurissa olevan yliopiston intellektuellit nousivat barrikadeille vastustamaan asuntolaa.

– Ryhdyimme miettimään, millä vähentää vastustusta. Tosiasiahan on, että huumeiden käyttäjistä vääjäämättä aiheutuu naapureille haittaa, Helsingin Diakonissalaitoksen yksikönjohtaja **Jukka**

Hampunen kertoo.

Hampusen mukaan uutta asuntolaa suunniteltaessa tärkeää on olla mahdollisimman ajoissa liikkeellä. Esimerkiksi Hietaniemen asuntolan ympäristötyö aloitettiin kaksi vuotta ennen yksikön avaamista.

– Avasimme puhelinpäivystyksen, kävimme muun muassa läheisessä päiväkodissa, järjestimme tiedotustilaisuuksia, perustimme yhteistyöryhmän. Teemme rajusti töitä sen eteen, että mikään ei naapurustossa muuttuisi asuntolan myötä tai muuttuisi mahdollisimman vähän.

ASUKKAAT MUKANA YMPÄRISTÖTYÖSSÄ

Diakonissalaitoksella on pelkästään ympäristötyöhön keskittyviä työntekijöitä Helsingin Alppilassa, Munkkisaaressa ja Espoossa. He kiertävät yksiköiden ympäristössä laitoksen huomioliiveissä tarkistamassa ja selvittämässä mahdollisia häiriötilanteita.

Asumisyksiköiden naapurustossa olevien talojen ilmoitustauluilla on Hampusen puhelinnumero, johon voi soittaa ympäri vuorokauden seitsemänä päivänä viikossa.

– Jos soittaja ilmoittaa häiriöstä, työntekijä lähtee heti tarkistamaan tilannetta ja puuttuu asiaan tarpeen vaatiessa, Hampunen kertoo.

Diakonissalaitos on kehittänyt Tekes-hankkeena

ympäristötyömallin. Mallissa asuntolan lähikulmia kiertävän ympäristötyöntekijän työparina on asumisyksikön asukas.

– Vertainen tietää parhaiten, missä juopotellaan, pidetään meteliä ja kuinka kohdata häiriöntekijät. Mallia on kokeiltu myös muun muassa Tampereella ja Kuopiossa. Tulokset ovat hyviä.

Hampusen mukaan eng-

Helsingin Diakonissalaitoksen yksikönjohtaja Jukka Hampusen työkännykkä ei ole koskaan kiinni. Viikonloppuisin voi tulla useita soittoja.

lanninkielisestä alkuperästään huolimatta nimby-ilmio on hyvin suomalainen. Muisa Pohjoismaissa "ei meidän pihallemme" -ajattelua on myös, mutta vahvinta se on meillä. Esimerkiksi Zurichin ja Berliinin vaikeasti asuttavien tilanteeseen tutustuessaan Hampunen ei ole törmännyt koko ongelman olemassaoloon.

– Mutta viimeisen kymmenen vuoden aikana meilläkin tällainen ajattelu on vähentynyt. Ihmiset ovat tulleet suvaitsevaisemmiksi.

ITÄ-HELSINGISSÄ EI KATSOTA KIEROON

Asuntoloihin verrattuna hajautetussa tukiasumisessa nimby on huomattavasti pienempi, mutta ei tuntematon ilmiö. Kriminaalihuollon tukisäätiön, Kritsin, tukiasunnoista suurin osa on itsenäisiä pienasuntoja. Vankilasta vapautuneet asuvat eri puolilla kaupunkia tavallisissa kerrostaloissa.

Asumispäällikkö **Jussi Lehto** saa toisinaan taloyhtiöiden hallituksen jäseniltä vihamielisiä puheluita, esimerkiksi voidaan syytellä tyyliin "olet asuttanut mustalaisia tänne". Mitä keskiluokkaisempi kaupunginosa, sitä epäluuloisempia tiedusteluita voi tulla.

– Itä-Helsingissä vapautunut vanki solahtaa helpommin joukkoon. Mutta toisaalta moni elämänmuutosta haluava asiakkaamme ei haluaisi muuttaa kulmille, joissa pyörivät entiset kaverit. Siksi pyrimme hankkimaan asuntoja myös niin kutsutusti rauhallisemmilta alueilta, Lehto kertoo.

Seitsemän vuotta asumispalveluja Kritsillä hoitanut asumispalvelukoordinaattori **Mia Juselius** sanoo saaneensa vihaisia soittoja tukiasun-

tojen naapureilta yllättävän vähän.

– Silloinkin soittaja yleensä rauhoittuu kuullessaan, että tukiasukas haluaa päästä kunnollisen elämän alkuun ja että häntä tuetaan ja valvotaan.

Juseliuksen mukaan väärät ilmiannot eivät ole harvinaisia. Jos naapurit tietävät, että yhdessä kämpässä asu entinen linnakundi, tästä tehdään helposti syntipukki kaikkien häiriöön talossa.

– Mutta jos valitus osoitetaan aiheelliseksi, asukkaallekin on paljon parempi, että puutumme asiaan ennen virallisia valituksia. Asiakkaan itsetunnon kannalta on todella huono asia, jos asuminen epäonnistuu.

KUNNILTA ERORAHOJA VANGEILLE

"Mäkin olen kokenut, että jos sulla on tarpeeks niin sanotut laajat taustat – tääkin kunta osoitti heti, että 'hei, mitä sä tänne tuut?' Sieltä huomasi heti, että sä et ole tähän kaupunkiin veroja maksanut, me ei ruveta sua palveleen."

"Päihdehoito oli päättymässä, ja mä olin vienyt silloin hoidon aikana kaikkiin näihin isompiin asuntopaikkoihin hakemukset. Ja kaikissa sanottiin, että koska olet ulkopaikkakuntalainen siirryt automaattisesti jonon viimeiseksi. Ja sitten vielä ne vanhat luottotiedot ja merkinät niin nekin paino siellä. Jos sain sanottiin, että voit sä ne paperit jättää, mutta ikinä et asuntoa saa, et ihan suoraan sano tälleen näin tiskillä mulle ja mä aattelin, että onpa hieno juttu. Siellä sanottiin ihan suoraan, että ei tuu kuulonkaan sun kohdalla."

Nimby-ilmion tuntee naahoissaan myös vanki. Yllä olevat sitaatit ovat Kriminaalihuollon tukisäätiön sosiaalineuvoja **Anastasia Lapintien**

Kriminaalihuollon tukisäätiön asumispalvelupäällikkö **Jussi Lehto** ja asumispalvelukoordinaattori **Mia Juselius** saavat vihaisia soittoja tukiasunnoissa olevien naapureilta melko harvoin. Suurin osa Kritsin tukiasunnoista on tavallisissa kerrostaloissa eri puolilla Helsinkiä ja Espoota.

opinnäytetyöstä, jossa hän haastatteli 13 asunnottomuutta kokenutta lainrikkojaa. Toukokuussa Tampereen ammattikorkeakoulussa hyväksytyt ylempi AMK-lopputyö tarkastelee asunnottomien lainrikkojien kokemuksia palvelujärjestelmässä.

– Jos asunnonhakijan rikostausta on tiedossa, asuntoa on erittäin vaikea saada. Kunnalliselta puolelta asunnon saaminen on vielä vaikeampaa kuin yksityiseltä. Rikostaustaisen asuttamisessa voi korostua asunnon hakijan tarpeiden sijaan hänen yksilölliset ominaisuutensa ja henkilöhistoriansa, Lapintie sanoo.

Vankilasta vapautunut voi saada hyvinkin tyyliä kohtelua kotikunnastaan.

– Yksikin haastatelluista oli

jonottanut viisi vuotta asuntoa kotikunnastaan. Lopulta-kaan hän ei saanut asuntoa. Pienillä paikkakunnilla koko yhteisö voi olla mukana vastustamassa lainrikkojan paluuta kotiin.

Lapintien mukaan jotkut vankilasta vapautuneet ovat kerrankin päässeet maistamaan herrojen herkkua eli avokätisiä erorahoja. Kunnat saattavat maksaa muuton ja usean kuukauden vuokran tai pitkän kuntoutuksen toisella paikkakunnalla päästäkseen lainrikkojasta eroon.

– Lainsäätäjien pitäisi velvoittaa kuntia asuttamaan myös rikostaustaisia. Uskon, että olisi mahdollista luoda palveluita, joilla tuettaisiin asukkaan lisäksi myös naapureita ja vuokranantajia.

”Matarilaiset vastustavat Vantaan kaupungin aikomusta kaavoittaa sekä rakentaa Matarin Tervahaudantielle Tervakukkyönimellä kulkeva asuntola. Asuntolan tai asumisyksikön tarkoitus on asuttaa asunnottomia alkoholisteja sekä avohoidossa olevia. Me Matarilaiset emme vastusta tällaista kehitystä joka kuuluu hyvinvointivaltioon. Matarilaiset eivät vain halua tällaista keskelle uinuvaa omakotialuetta. Vantaalla on lukuisia muitakin mahdollisuuksia tällaisen asuntolan sijoittamiseen.”

Ennakkoluulot saavat vastustamaan asuntoloita

Yllä olevaan nettiadressiin saatiin runsaat sata allekirjoitajaa. Nimby-ilmiö on nostanut päätään viime kuukausina Vantaalla, kun kaupungin suunnitelmat kolmesta uudesta vaikeasti asutettavien asuntolasta ovat tulleet julkisuuteen. Osa Matarin ja Koi-vuhaan asukkaista on ryhtynyt kiivaaseen vastarintaan saadakseen pidetyksi rikostautaiset, narkomaanit, alkoholistit ja mielenterveyskuntoutujat poissa lähinurkiltaan.

Sininauhasäätiön Vantaalla sijaitsevaa vaikeasti asutettaville tarkoitettua Myrri-asumisyksikköä vetävä **Hannu Kärkkäinen** on kiertänyt talven ja kevään aikana asukasilloissa toppuuttelemassa uusia asuntolahankkeita vastustavia vantaalaisia.

Kärkkäisen mukaan usein ennakkoluulojen synnä ovat epämääräiset huhut ja väärät tiedot. Tyypillinen väite on, että asuntoloissa myydään huumeita ja viinaa ja ne ovat uhka lapsille. Suurin osa ihmisistä pystyy kuitenkin keskustelemaan asiallisesti, kunhan heille tiedotetaan asioista ajoissa, avoimesti ja rehellisesti.

– Kun esimerkiksi kerron, että meillä on ympärivuorokautinen valvonta ja asuntoon ei saa tulla päihtyneenä, useimmat alkavat suhtautua tuleviin naapureihinsa huomattavasti myönteisemmin,

Hannu Kärkkäinen vetää Sininauhasäätiön asumisyksikkö Myrriä Vantaalla. Hän sanoo yhteiselon naapurin päiväkodin kanssa sujuneen ongelmitta.

min, Kärkkäinen selittää.

– Mutta sitten on pieni, äänekäs, aggressiivinen joukko, joka haluaa vain hyökätä. Olen kohdannut suorastaan silmitöntä raivoa asukasilloissa tähän pienen vähemmistöön kuuluvilta. On ikävää, että pieni joukko leimaa kaikki alueen asukkaat.

ASUNTOLALLA JA PÄIVÄKODILLA ON JOPA YHTEISTÄ TOIMINTAA

Kärkkäisen mukaan päiväkodin aitanaapurina sijaitseva Myrri on esimerkki siitä, että entiset juopot ja rikostautaiset voivat jopa nostaa asumisviihtyvyyttä.

Kun Myrri rakennettiin 2000-luvun alkupuolella, asumisyksikkö herätti anka-

raa vastustusta. Vantaalaisten mielestä juoppojen ja rikollisten sijoittaminen päiväkodin viereen oli vastuutonta ja vaaraksi lapsille.

Nykyisin Myrriellä, viereisellä päiväkodilla ja muilla naapureilla on mitä sopuisimmat välit. Päiväkodin johtaja on kiitellyt julkisuudessa, että Myrriä parempaa naapurua ei olekaan.

Myrriin miehistä on apua naapureille. Esimerkiksi talvella he madalsivat päiväkodin aidan vieressä olevia lu-

mipenkkoja, jotta lapset eivät pääse kipuamaan karkuun. Keväällä oli päiväkodin kanssa yhteinen tempaus, jolloin pihapuihin laitettiin linnunpönttöjä.

– Moni Myrriin tuloa vastaan aikanaan taistellut on tullut minulle nyt myöhemmin sanomaan, että enää he eivät sitä vastustaisi, Kärkkäinen sanoo. ■

Kirjoittaja on verkkokoordinaattori Kriminaalihuollon tukisäätiössä.

OMA KOTI -HANKE PÄÄTTYI

Rikosseuraamuslaitoksen koordinoimassa Oma Koti -hankkeessa kartoitettiin rikosseuraamusasiakkaiden arjen taitojen ongelmia ja asumistarpeita, selvitettiin laitoksen asumista tukevia toimintoja, kuvattiin kaupunkien asumisen palveluja sekä kehitettiin käytäntöjä tuettuun asuttamiseen. Hanke toteutettiin pääkaupunkiseudulla, Tampereella, Lahdessa, Oulussa, Kuopiossa, Jyväskylässä ja Joensuussa. Eri kaupungeissa on otettu käyttöön lupaavia toimintamalleja.

Pitkäaikaisasunnottomuuden vähentämishelman (2008–11) määrälliset tavoitteet saavutettiin, vaikka rikosseuraamusasiakkaat olivat vaikea ryhmä. Vankilasta vapautuvista joka neljäs oli asunnon tarpeessa. Vailla vakainaista asuntoa oli kolmannes ehdonalaisesti vapautuneista, muissa yhdyskuntaseuraamusasiakkaissa huomattavasti vähemmän. Arjen taidoissa oli puutteita noin joka kolmannella suljetun vankilan vangilla, joka neljännellä yhdyskuntaseuraamusasiakkaalla ja joka kymmenennellä avolaitosvangilla. /RK

Oma Koti -hankkeen loppuraportti. Rikosseuraamuslaitoksen monisteita 3/2012. www.rikosseuraamus.fi/58084.htm.

Eläinsuojelurikosten tuomioita selvitetiin

Tutkin käräjäoikeuksien vuosina 2006–2009 antamia lainvoimaisia eläinsuojelurikostuomioita. Rajasin tutkimukseni tuomioihin, joissa henkilö oli tuomittu ainoastaan yhdestä eläinsuojelurikoksesta. Näin sain tuomiot keskenään vertailukelpoisiksi. Tutkimus koostui 258 henkilön tuomiolauselmisista. Lisäksi peilasin eläinsuojelurikostuomioita pahoinpitely- ja rattijuopumusrikoksiin, jotka lainsäätjä on katsonut yhtä moitittaviksi teoiksi.

ELÄINSUOJELURIKOKSISSA ALUEELLISTA VAIHTELUA

Eläinsuojelurikostuomioiden määrä vaihteli eri käräjäoikeuksissa. Kun Itä-Uudenmaan käräjäoikeus antoi koko tutkimusjaksolla vain yhden lainvoimaisen eläinsuojelurikostuomion, Satakunnan käräjäoikeus antoi niitä 36. Vaasan hovioikeuspiirissä tuomioita annettiin merkittävästi muita enemmän. Eläinsuojelurikosten määrä oli muuhun rikollisuuteen verrattuna hyvin pieni. Kaikkiaan eläinsuojelurikostuomioita annettiin vuosittain reilut 100 (ml. tutkimuksen ulkopuolelle rajatut). Pahoinpitelyrikostuomioita oli vuositasolla noin 9 000 ja rattijuopumusrikoksia 19 000–23 000.

Tutkimuksen mukaan lemmikkieläimen riski joutua eläinsuojelurikoksen kohteeksi oli hieman suurempi kuin tuotantoeläimen. Sen sijaan luonnonvaraisiin eläimiin kohdistuvia rikoksia oli vähän. Määrä on kuitenkin todennäköisesti suurempi kuin tutkimuksesta voi päätellä.

Eri eläinlajeihin kohdistuvissa rikoksissa oli alueellisia eroja eivätkä niitä selittäneet eläinten eikä väestömäärän jakautuminen. Helsingin hovioikeuspiirissä eläinsuojelurikokset kohdistuivat lähes yksinomaan lemmikkieläimiin ja myös Itä-Suomen ja Turun hovioikeuspiireissä lemmikkieläinten osuus oli suurin. Sen

sijaan Vaasan ja Kouvolan hovioikeuspiireissä tuotantoeläimet olivat suurin ryhmä. Rovaniemen hovioikeuspiirissä lemmikki- ja tuotantoeläimiä oli kohteena lähes yhtä paljon.

Keskimääräinen eläinsuojelurikokseen syyllistynyt henkilö oli 42-vuotias. Naiset olivat vuosina 2006–2009 epäiltyinä 16–19 prosentissa kaikista rikoksista, mutta eläinsuojelurikoksissa naisten osuus oli noin 30 prosenttia. Miesten tekemät eläinsuojelurikokset kohdistuivat melko tasaisesti lemmikkieläimiin ja tuotantoeläimiin, kun taas naisten rikokset kohdistuivat suurimmalta osalta lemmikkieläimiin. Koirat olivat suurin eläinryhmä eläinsuojelurikoksen kohteeksi joutuneista eläimistä niin miehillä kuin naisillakin.

RANGAISTUKSET ENIMMÄKSEEN SAKKOJA

Eläinsuojelurikoksesta voidaan tuomita sakkoa tai enintään kaksi vuotta vankeutta (RL 17:14). Päiväsakkojen lukumäärissä oli käräjäoikeuksissa huomattavia eroja. Myös hovioikeuspiireittäin sakoissa oli jonkin verran eroja, mutta ei kuitenkaan voida sanoa, että eri puolilla Suomea annettaisiin huomattavan erilaisia tuomioita.

Eläinsuojelurikoksesta tuomittiin keskimäärin 39 päiväsakkoa. Pahoinpitelyrikoksesta 47 ja törkeissä rattijuopumusrikoksissa 64 päiväsakkoa. Enemmän eroavaisuuksia löytyi rangaistuslajivalinnassa. Eläinsuojelurikoksissa oli tutkimuksen mukaan noin 90 prosentissa tapauksista tuomittu sakkorangaistus. Pahoinpitelyrikoksissa sakkorangaistus tuomittiin noin 70 ja törkeissä rattijuopumuksissa vain 17 prosentissa tapauksista.

Naisten ja miesten päiväsakkomäärien tunnusluvut olivat eläinsuojelurikoksissa samalla tasolla, joten sukupuolella ei ollut yhteyttä rangaistuksen ankaruuteen.

Käräjäoikeudet olivat tuominneet eläinsuojelurikoksista vankeutta vain 24 tapauksessa. Vankeusrangaistukset vaihtelivat 25:stä 210 päivään. Kaikki vankeusrangaistukset oli tuomittu ehdollisena. Vankeusrangaistusten osuus eläinsuojelurikoksissa oli niin pieni, ettei niistä voinut vetää luotettavia johtopäätöksiä eikä verrata niitä pahoinpitely- ja rattijuopumusrikosten vankeusrangaistuksiin.

ELÄINTENPITOKIELTO JA MENETTÄMISSEURAAMUS

Eläintenpitokiellon pituudesta ei ollut rikoslaissa tutkimusajankohtana säädetty, vaan se jäi tuomioistuimen harkinnan varaan. Eläintenpitokielto määrättiin vajaan puolessa tapauksista. Pysyviä kieltoja määrättiin lähes joka viidennessä tapauksessa. Määräaikaisten eläintenpitokieltojen pituuden keskiarvoksi tuli hieman yli 4 vuotta. Noin puolessa kielloista henkilö ei saanut pitää mitään eläimiä. Neljännes määrättyistä eläintenpitokielloista kohdistui tuotantoeläimiin. Koiriin tai kissoihin kohdistuvia eläintenpitokieltoja oli 14 prosenttia ja loput koskivat hevosia tai muita eläimiä. Vain vajaassa 7 prosentissa tuomitulle oli samalla määrätty menettämisseuraamus, joten se oli hyvin harvinaisen seuraamus eläinsuojelurikoksissa.

Eläintenpitokiellon pituus ei näyttänyt riippuvan rangaistuksen ankaruudesta ja siten teon vakavuudesta. Tutkimuksessa havaittiin, että ylipäätään eläinsuojelurikoksista tuomittiin huomattavasti lievempiä rangaistuksia kuin verrokirikoksissa. Onko se viite siitä, että eläinsuojelurikoksia ei pidetä yhtä moitittavina tekoina kuin muita rikoksia? ■

Onko eläimellä väliä? Eläinsuojelurikosten empiirinen tutkimus. Edilex 2012. Kirjoittaja on jatko-opiskelija Itä-Suomen yliopistossa oikeustieteiden laitoksella.

Rangaistuskeskustelu sosiaalisessa mediassa

Tuomiot ja rangaistukset herättävät keskustelua kansalaisten keskuudessa. Sosiaalisessa mediassa suomalaiset keskustelevat etenkin sakkorangaistuksista hyvin negatiiviseen sävyyn. Yhdyskuntaseuraamuksista puolestaan ei juuri sosiaalisessa mediassa keskustella. Erityisesti niistä olisikin tuotettava enemmän tietoa kansalaisille.

Rikoksista saatavat tuomiot puhuttavat ihmisiä. Erityisesti eri rikostyypeistä saatavat rangaistukset herättävät keskustelua. **Jukka Kemppinen** (1990) on todennut, että lähes kaikilla ihmisillä on vaistomainen käsitys rangaistuksesta silloinkin, kun he eivät ole miettineet asiaa eivätkä joutuneet käytännön tekemisiin sen kanssa. Tuo taustakäsitys on vastavuoroisuuden laki, *lex talionis*, ”silmä silmästä, hamma hampaasta”.

Viime vuosina on tapahtunut rikoksia, joista tekijöiden saamat ehdolliset vankeusrangaistukset ovat herättäneet keskustelua kansan keskuudessa. Esimerkiksi tuomioistuinten haluttomuus antaa ehdottomia tuomioita muun muassa raiskaus- ja perhevä-

kivaltatapauksissa on jo pitkään ollut keskustelun kohteena (mm. *Iltalehti* 2.9.2011 ”Nämä tuomiot suututtivat kansan”).

Useissa valtioissa rikollisuutta ja rangaistuksia koskeva keskustelu on muuttunut entistä ankarammaksi ja rangaistusmielisemmäksi. Brittiläisessä *Rethinking Crime and Punishment* (RCP) -hankkeessa selvitettiin sitä, mitä ihmiset ajattelevat vankeista ja vapaudessa toteutettavista rikosseuraamuksista sekä miten mielipiteet syntyvät, muotoutuvat ja säilyvät. Selvitystyön keskeinen tulos oli se, että suuri yleisö ei ole niin rangaistusmielinen kuin usein kuvitellaan. Ihmiset suhtautuvat varsin myönteisesti esimerkiksi rikosten torjuntaan ja yhdyskunta-

seuraamuksiin. (Hankkeesta enemmän Rob Allen, *Haaste* 2/2004)

SOSIAALISESSA MEDIASSA KÄYDÄÄN VILKASTA KESKUSTELUA

Tarkastelimme sosiaalisessa mediassa rangaistuksista käytävää keskustelua. Diskursianalyysin kohteina olivat foorumit, blogit, sosiaaliset verkostot (esim. Twitter ja Facebook) ja kommentoitavat verkkouutiset. Apuna käytettiin menetelmään erikoistuneen yrityksen ohjelmaa. Analyysissa tarkasteltiin suomalaisia verkkokeskusteluja aikavälillä 11.2.2011–11.8.2011.

Päiväsakkoihin liittyviä keskusteluja löytyi sosiaalisesta mediasta valtava määrä, yli 24 000 kappaletta kuuden

kuukauden aikavälillä. Erilaisia sakkoiheisia keskusteluja sisältäviä sivustojaakin oli lähes 700 kappaletta. Rangaistuslajeista käydyistä keskusteluista yli 80 prosenttia käsiteltiin päiväsakkoja (kuvio 1). Yhdyskuntapalvelu sekä uusi valvontarangaistus herättivät suhteellisen marginaalisesti keskustelua.

Päiväsakot aiheuttavat ihmisissä hyvin negatiivisia reaktioita (kuvio 2). Kaksi kolmesta päiväsakkoa koskevasta keskustelusta oli sävyllään joko negatiivista tai erittäin negatiivista. Yhdyskuntapalvelusta käydyistä keskusteluista jopa 10 prosenttia oli sävyllään erittäin positiivista. Uudesta marraskuun 2011 alussa voimaan astuneesta valvontarangaistuksesta käytiin sen sijaan keskustelua

Ihmisten rangaistusmielisyys vähenee sitä mukaa, mitä enemmän ja yksityiskohtaisempaa tietoa he saavat rikoksentekijästä tai olosuhteista, jossa rikos tehtiin.

jopa hyvin negatiiviseen sävyyn. Lähes joka neljäs valvontarangaistusta käsittelevä keskustelu sosiaalisessa mediassa oli sävyltään erittäin negatiivinen.

Eri rangaistuslajeista sakot, tarkemmin ottaen päiväsakot, herättivät keskustelua ja aiheuttivat negatiivisia reaktioita.

Tulos, että kaksi kolmesta päiväsakkoa koskevasta keskustelusta oli sävyllään joko negatiivista tai erittäin negatiivista, oli jokseenkin yllättävä, sillä sakot ovat kuitenkin monelle se ”pienin paha” rikollisesta teosta ja usein myös lievin mahdollinen rangaistus. Yhdyskuntaseuraamukset eivät

juuri herättäneet keskustelua sosiaalisessa mediassa, mutta jos herättivät, niin kaiken kaikkiaan sekä positiivis- että negatiivissävytteistä keskustelua. Vankeusrangaistuksiin liittyvät keskustelut eivät yllättäen olleet erityisen positiivisia, mutta eivät myöskään negatiivisia.

kohdistuvaan luottamukseen kuin myös asenteisiin rangaistuksia kohtaan. ■

Sutela toimii tutkijana Itä-Suomen yliopiston oikeustieteiden laitoksella ja Paasonen turvallisuusalan yliopettaja Laurea-ammattikorkeakoulussa.

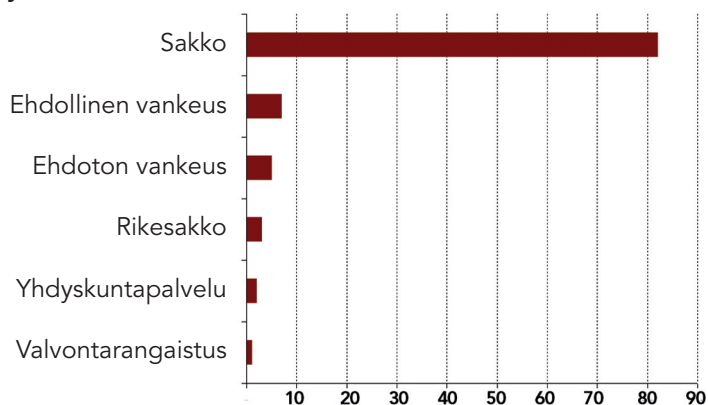
LÄHTEITÄ

Kristina Jerre & Henrik Tham: Svenskarnas syn på straff. Kriminologiska institutionens rapportserie 2010:1. Stockholms universitet.

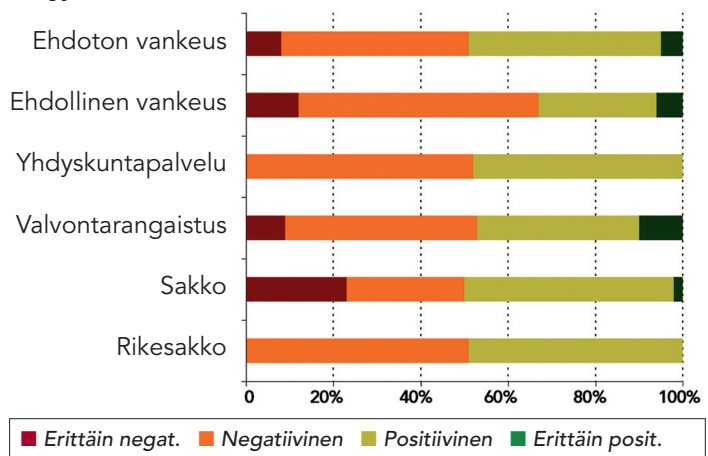
Jukka Kempainen: Oikeus kulttuuri-ilmiönä. Vankeinhoidon tutkimuskeskuksen julkaisu 1/1990.

Anja Tulenheimo-Takki: Koveneeko asenneilmasto Suomessa. Puhe asianajajapäivillä 14.1.2005, saatavilla www.kko.fi/29744.htm.

Kuvio 1. Eri rangaistuslajeista käytyjen keskustelujen jakauma, %.

Kuvio 2. Eri rangaistuslajeista käytyjen keskustelujen sävyjakauma.

KANSALAISILLE OLISI TUOTETTAVA LISÄTIETOA RANGAISTUKSISTA

Harvemmin tutkitaan sitä, mitä mieltä kansa on rangaistuksista. Ruotsalaisten **Kristina Jerren** ja **Henrik Thamin** tutkimus (2010) osoitti, että ihmiset eivät olekaan lopulta rangaistusmielisiä. Ihmisten rangaistusmielisyys vähenee sitä mukaa, mitä enemmän ja yksityiskohtaisempaa tietoa he saavat rikoksentekijästä tai olosuhteista, jossa rikos tehtiin.

Rangaistusten koventamista koskevat vaatimukset ilmentävät **Anja Tulenheimo-Takin** (2005) mukaan turvattomuuden tunteen lisääntymistä. Rikollisuuden arvellaan kasvaneen voimakkaasti. Vaatimus rangaistusten ankaroittamisesta tarkoittaa itse asiassa sitä, että kaivataan lisää turvallisuutta. Kovempien rangaistusten kuvitellaan johtavan rikosten vähentymiseen.

Rangaistuksista ja rangaistuskäytännöistä tulisi tuottaa enemmän tietoa kansalaisille. Tämä voisi vaikuttaa positiivisesti niin oikeuslaitokseen

Kirjoittaja on yliopettaja Rikosseuraamusalan koulutuskeskuksessa.

Kaksi Cesarea

Vaarallisuusarviot ovat muodissa. Ainakin mediassa aihe on ollut viime aikoina säännöllisesti esillä. Ensin keskityttiin elinkautisvankien vaarallisuuden arviointiin ja vapauttamiseen, mutta aika pian tuotiin esiin harkinnan palauttaminen muidenkin vankien ehdonalaiseen vapauttamiseen.

Tuntuu toki relevantilta ja järkevältä, että vaarattomat ja vähemmän vaaralliset pääsisivät aikaisemmin vapauteen ja loput olisivat pidempään vankilassa. Mutta tähän liittyyvää monitukaista oikeudellista ja psykiatristakin vyyhteä on avattu julkisuudessa hyvin vähän. Kuinka pitkään näitä vaarallisia sitten tulisi vankilassa pitää, koko tuomioko? Tehdään yksinkertainen oletusesimerkki: kaksi elinkautisvankia on saanut aikanaan tuomion hyvin samankaltaisesta murhasta. Toinen arvioidaan hyvin vaarattomaksi ja vapautetaan 12 vuoden kuluttua. Toinen arvioidaan ainakin jossain määrin vaaralliseksi ja häntä ei vapauteta. Kuinka kauan häntä sitten pidetään vankilassa? Milloin tulee oikeus ja kohtuus vastaan, kun rikolliset teot olivat yhtä vakavia? Entä jos vaarallisuusarvio oli täysin virheellinen, eikä henkilö olisi syylistynyt uuteen tekoon.¹ Suuri oikeusfilosofinen kysymys onkin, voimmeko rangaista henkilöä tulevien, oletettujen tekojen perusteella. Voiko

tilastollinen todennäköisyys ratkaista ihmiskohtaloita?

Kysymys on yhtä vanha kuin moderni kriminologia, ellei paljon vanhempi. Teko- ja tekijäkeskeisyyden kamppailussa on edelleen kysymys kahden Cesaren, Beccarian ja Lombrosin, välisestä kamppailusta. **Cesare Beccaria** oli milanolainen markiisi, joka vuonna 1764 julkaisi teoksen *Rikoksesta ja rangaistuksesta (Dei delitti e delle pene)*. Sen vaikutus rikosoikeudelliseen ajatteluun on ollut koko maailmassa urauurtava, ja sitä on pidetty yhtenä valistusajan merkittävimmistä teksteistä. Beccaria vaatii 1700-luvun vanhentuneen lainsäädännön tilalle loogista, selkeää, yksiselitteistä ja inhimillistä rikoslakia, jonka päämäärä olisi rikosten ennaltaehkäisy (nykytermein yleispreventio). Hänen mukaansa rangaistusten tulee aina olla suhteessa myös rikokseen: mitä vakavampi teko

(yhteiskunnan kannalta), sen ankarampi tulee myös rangaistuksen olla. Tässä tulisi pyrkiä hyvin tarkkaan järjestelmään, kuten Beccaria sanoo:

...mikäli geometriaa voitaisiin soveltaa inhimillisen toiminnan loputtomaan ja vaikeasti mielletävään kirjoon, tulisi sitä vastata rangaistusten asteikko, joka olisi porrastettu ankarimmasta lievimpään.

Tekijän aikomus ei saa olla rikoksen vakavuuden mittari, vaan sen kansakunnalle tuottama haitta. Rankaisemisen tarkoituksena on tehdä sekä rikoksenteijään että muihin ihmisiin mahdollisimman tehokas vaikutus. Hän jatkaa:

Rangaistusten tarkoitus voi siten olla vain estää syyllistä tekemästä lisää vahinkoa muille kansalaisille ja ehkäistä muita tekemästä samanlaisia rikoksia. Rangaistus ja sen täytäntöönpano on suhteutettava rikokseen ja tehtävä ihmisiin mahdollisimman tehokas ja mieliinpainuva vaikutus tuottamatta syyllisille tarpeetonta kärsimystä.

Kirjansa loppuksi Beccaria tiivistää ne laatusanat, joiden avulla voidaan kuvata, millaisia modernien rangaistusten tulee olla:

Kaiken edellä esittämäni perusteella voi muotoilla seuraavan yleisen ja erittäin hyödyllisen opinkappaleen, joka tosin poikkeaa melkoisesti tottumuksesta, kansankuntien lainsäädännön tavallisimmasta määräävästä tekijästä: jotta mikään rangaistus ei olisi yhden tai useamman yksittäiseen kansalaiseen kohdistama väkivallanteko, sen tulee poikkeuksetta olla julkinen, välitön, tarpeellinen, olosuhteisiin nähden lievin mahdollinen, suhteutettu rikokseen ja laissa säädetty.

Nämä laatusanat ovat todella moderneja. Ne ovat niin moderneja, että ne eivät vieläkään ole toteutuneet kaikissa Euroopan maissa tai jos ovat, niin hyvin huonosti.²

Sadan vuoden kuluttua heiluri heilahti tekijäkeskeisyyden ja erityisprevention suuntaan. Kriminologian italialainen ja positivistinen koulu suuntasi kaiken huomionsa itse rikosentekijään. Tekokeskeisyyttä, yleispreventioniä ja sen taustalla olevaa vapaan tahdon ajatusta ryhdyttiin kritisoimaan.³ Koulukunnan johtohahmo, mm. vankilalääkäriinä pitkään toiminut **Cesare Lombroso** julkaisi pääteoksensa *Rikollinen ihminen (L'Uomo delinquente)* vuonna 1876, jossa hän esitteli ajatuksensa synnynnäisistä ja atavistisista rikosentekijöistä. Teoksensa lopulliseen laitokseen (1896–97) hän lisäsi pitkähkön osan, jossa hän otti kantaa myös rankaisemisen tehtävään. Lombroso kirjoitti:

Heti kun lakkaamme ajattelemaista rangaistusta kostotoimena tai yhteiskunnallisena pannaan julistamisena, voimme huomata, että sen suunta täytyy muuttua täysin. Rangaistuksen tarkoituksena ei tule olla kärsimyksen tuottaminen rikosentekijälle, vaan yhteiskunnan hyvinvointi ja korvaukset uhrille. Rangaistuksen tulee olla vähemmän suhteellinen rikoksen vakavuuteen, kuin rikosentekijän vaarallisuuteen nähden. On valtava ero sen suhteen minkälaisen tulevaisuuden uhan muodostaa yksilö, joka

tappaa ihmisen kunnian, politiikan tai aatteen vuoksi elettyään täysin rehellistä elämää sitä ennen, tai henkilö, joka tappaa raiskatakseen tai ryöstääkseen näin kruunaten muutenkin rikollisen elämän. Ensimmäisessä tapauksessa rangaistus on lähes tarpeeton, koska rikos itsessään kiduttaa tekijää, joka ei koskaan tule sitä toistamaan. Toisessa tapauksessa kaikki viivytys ja rangaistuksen lieventäminen vaarantavat yhteiskunnan. Kuten Ferri osuvasti kirjoittaa: "On mahdotonta erottaa rikos henkilöstä, joka sen tekee".

Rikos on kuin sairaus, joka edellyttää erityistä lääkettä jokaisella potilaalle. Kriminaaliantropologian tehtävänä on luoda perusta rikosentekijöiden ja heidän rangaistuksensa suhteelle. Rangaistuksen tulee vaihdella rikosentekijän tyyppin mukaan: synnynnäisen rikollisen, mielisairaana rikollisen, taparikollisen, satunnaisrikollisen ja intohimorikollisen mukaan.

Voiko tekijäkeskeistä ja erityispreventioniä rikosoikeutta tämän paremmin kuvata? Satunnais- tai intohimorikollisille Lombroso suositteli hyvin modernisti sakkoja, yhdyskuntapalvelua, kotiarestia tai ehdollisia tuomioita. Rankaisun tehtäväksi ei tullut asettaa moraalinen sovitus vaan sosiaalinen puolustus (*social defence*).

Cesareiden kamppailuun ei näytä löytyvän ratkaisua. Klassinen rikosoikeus ja psykiatrinen näkökulma eivät aina tai vu helposti yhteen. Ja nyt kun kiistatta elämme aikaa, jolloin heiluri taas kerran on heilahtanut voimakkaasti erityisprevention ja tekijäkeskeisyyden suuntaan, tämä näkökulmien kamppailu aktualisoituu väistämättä.

Olisiko myös niin, että yritämme rikosoikeudella ratkaista ongelmia, jotka eivät rikosoikeudella ole ratkaistavissa? Rikosoikeus (esim. peräkkäiset määräämät vapausrangaistukset) ei toimi niiden kohdalla, joiden kohdalla se ei toimi. Englanninkielessä on käsite *deterrence*, joka viittaa rangaistusten yleispreventioniin ja pelotevaikutukseen. Mutta voidaan nostaa esiin myös käsite *deterrability*, joka kuvaa potentiaalisen

rikosentekijän kykyä tai halua punnita ja harkita tekojensa seurauksia ja tulla "yleisestetyksi". Klassinen rikosoikeus luottaa ehkä liikaa siihen, että tuo kyky on kaikilla yhtä hyvä. Suuri osa rikoksista tehdään hyvin impulsiivisesti eivätkä tekijät suunnittele elämänsä vuoden, kuukauden tai edes yhden päivän tähtäimellä. Kuuluisiko vaaralliseksi ja riskialttiiksi luokitelluista rikosentekijöistä suurempi osa esimerkiksi jonkin psykiatrisen hoito- tai laitospalvelun vastuulle? Ja tämä ei siitä riippumatta, onko vielä olemassa heihin merkittäväällä tavalla vaikuttavaa hoitoa.■

LÄHTEITÄ:

Beccaria, Cesare: *Rikoksesta ja rangaistuksesta. Vankeinhoidon koulutuskeskuksen julkaisuja 8/98. Helsinki: Edita, 1998.*

Gibson, Mary: *Cesare Lombroso and Italian Criminology: Theory and Politics*, teoksessa Becker, Peter & Wetzell, Richard F. (toim.): *Criminals and Their Scientists*. New York: Cambridge University Press, 2006.

Rafter, Nicole (toim.): *The Origins of Criminology: A Reader*. Abingdon: Routledge, 2009.

Rikosseuraamusalan koulutuskeskus (RSKK) julkaisee vuoden 2012 aikana uuden laitoksen Cesare Beccarian klassisesta teoksesta.

¹ Vaarallisuus- ja riskiarviot pystyvät enustamaan käyttäytymistä vain tilastollisen todennäköisyyden tasolla, yksilöllisiä, varmoja ennusteita ei voida tehdä. Yleensä ennusteet liioittelevat vaarallisuutta ja riskejä. "Väärin positiivisten" ja "väärin negatiivisten" määrä voi olla jopa 10–20 %.

² Beccarian työtä jatkoi britti Jeremy Bentham, jonka teoksia julkaistiin 1800-luvun alussa. Hän erotteli selkeästi erityisprevention ja yleisprevention ja katsoi, että viimekädessä rangaistukset voidaan oikeuttaa vain yleisprevention perusteella.

³ Jälkimmäisen kritiikissä kunnostautui kirjoituksissaan ja luennoissaan erityisesti Enrico Ferri, ks. Haaste 2/2008.

■ JUKKA - PEKKA TAKALA

Tällä palstalla käsitellään rikosentorjunnan ajankohtaisia ja ikuisia kysymyksiä, mielellään yhteydessä toisiinsa. Kirjoittaja on rikosentorjuntaneuvoston pääsihteeri.

Rikottujen ikkunoiden teoria elää

Rikottujen ikkunoiden teoriaa on sovellettu monissa rikosentorjuntahankkeissa. Niiden arvioinnit ovat osittain ristiriitaisia. Vaikutusarviot ovat yleisesti hankalia tehdä, ja tässä pulmia lisää se, että jokainen teoriaa hyödyntävä hanke on tehnyt siitä oman tulkintansa. Kokonaisuutena lähestymistapa näyttää kuitenkin auttavan vähentämään rikollisuutta ja parantamaan turvallisuuden tunnetta. Sen soveltamistapoihin ja rajoihin täytyy kuitenkin kiinnittää huomiota.

James Q Wilson ja George Kelling julkaisivat vuonna 1982 *The Atlantic Monthly*ssa poliisin toimintaa ja asuinalueiden turvallisuutta käsittelevän artikkelin "Broken Windows". Perusidea oli, että rikotut ikkunat tuottavat rikottuja ikkunoita ja tämä prosessi yleistyy myös (muiden) norminrikkomusten leviämiseksi.

Wilson ja Kelling kuvasivat lähtöideansa värikkäästi. Erot rikkinäisten ikkunoiden esiintymisessä eivät johdu siitä, että jossakin "asuu päättäväisiä ikkunansärkijöitä, toisaalla taas ikkunafaneja". Pikemminkin "korjaamaton rikkinäinen ikkuna on viesti siitä, että kukaan ei välitä, joten muidenkaan ikkunoiden särkeminen ei maksa mitään". Roskaaminen, rappeutuminen ja hoitamattomuus osoittavat välinpitämättömyyttä ja lisäävät todennäköisyyttä, että ympäristö rappeutuu entisestään ja vahingonteot yleistyvät. Lisäksi tämä voi lisätä muidenkin rikkeiden ja rikosten yleisyyttä.

Idealle oli jo silloin tutkimuksellista näyttöä. Sosiaalipsykologi **Richard Zim-**

bardo raportoi 1969 vaikuttavasta kokeesta, jossa tutkijat jättivät rekisterikilvetömän auton konepelti pystyssä kahteen eri paikkaan USA:ssa. Huono-osaisella alueella autoa alettiin rikkoa ja sen osia irrottaa muutamassa minuutissa, kun taas hyvinvoivalle alueelle jätetty auto pysyi ehjänä useita päiviä, mutta sekin muuttui romuksi pian sen jälkeen, kun tutkijat olivat lyöneet sen tuulilasin rikki.

Fyysisen ympäristön ohella rikottujen ikkunoiden teoria puhui myös sosiaalisesta ympäristöstä ja ihmisten toiminnasta. Siinä nähtiin samanlaisten kehityskulkujen vaara. Sosiaalinen epäjärjestys ja pikkurikkeet osoittavat, että ympäristöstä ei välitetä tai että normeista poikkeaminen on alueella normaalia, mikä lisää houkutus- ja tilaisuuksia varsinaisten rikosten tekemiseen. "Rajoituksesta toimiva pummaaaja (panhandler) on itse asiassa ensimmäinen rikottu ikkuna. /.../ Jos naapurusto ei pysty estämään pummaaaja häiritsemästä ohikulkijoita, varas arvelee, etteivät nuo poliisiakaan

kutsu eivätkä yritä puuttua ryöstöön."

Poliisin järjestyksenpidon keskeisenä tehtävänä on Wilsonin ja Kellingin mielestä vahvistaa yhteisön epävirallisia, luonnollisia valvontamekanismeja. He kritisoivat poliisia siitä, että se keskittyi liikaa vain vakavimpien rikosten selvittämiseen eikä ottanut riittävästi huomioon kansalaisten huolta epäjärjestyksestä, kasautuvista pikkurikkeistä ja vähäisistä rikoksista. Niihin puuttumalla kavennettaisiin myös varsinaisen ja vakavan rikollisuuden kasvualustaa. Yhtenä toteutettuna – tosin vaikutuksiltaan kiisteltyinä – esimerkkinä tällaisesta ovat New Yorkin 1990-luvun "nollatoleranssin" (siellä) uudet käytännöt, joissa puututtiin aikaisempaa päättäväisemmin esimerkiksi metrossa liputta matkustamiseen tai liikennevaloissa operoiviin tuulilasinpesijöihin, joiden palvelut useat autoilijat kokivat hyökkääviksi.

Suositus puuttua häiriöihin ja pikkurikkeisiin ei sinänsä sano mitään puuttumisen ankaruudesta, mutta monet (kriitikot

etenkin) yhdistävät Broken Windows -lähestymistapaan myös suhteettoman ankaran puuttumisen ihmisten liikkumis-, kokoontumis- ja ilmaisuvapauteen. Samoin eräät tutkijat käyttävät toimintatavan mittarina sitä, missä määrin poliisi tekee kiinniottoja vähäisistä rikoksista (misdemeanor arrests). On myös totta, että pieniinkin ongelmiin puuttumisen vaatimus voidaan viedä kohtuuttoman pitkälle. Rajojen asettaminen puuttumiselle on tarpeen, jotta järjestyshäiriöihin puuttuminen ei olisi vain kaunisteleva nimi suvaitsemattomuudelle ja ettei ihmisten vapauksia rajoiteta oikeudettomasti.

Artikkeli ei kuitenkaan vaadi rangaitusten ankaroittamista. Pikkurikoksiin ja järjestyshäiriöihin voi usein tehokkaasti puuttua myös neuvoin ja kehotuksin tai muuten vähäisellä voimalla tai vallankäytöllä ja sitä ilmentävällä. Esimerkiksi **Anthony Braga** pitää poliisin suorittamia kiinniottoja pikkurikoksista huonona mittarina kuvaamaan Broken Windows -poliisitoimintaa. Siinä tarvitaan myös monia muita keinoja, joissa yhteistoiminta rakennus-, asunto- ja sosiaaliviranomaisten sekä elinkeinoelämän ja kansalaisjärjestöjen kanssa on olennaista.

TÖHRYT JA SOTKUT LISÄIVÄT NORMIRIKKEITÄ JA VARKAUKSIA

Rikottujen ikkunoiden teorian eri osat ovat saaneet tukea useista viimeaikaisista tutkimuksista. Hollantilainen kokeellinen tutkimus (Keizer ym 2008) vahvistaa jo Zimbardon kuvaaman taustamekanismin olemassaoloa.

Tutkijoiden mukaan rikottujen ikkunoiden teoriaa sanoo, että ihmisten pyrkimys toimia normien mukaisesti heikkenee, jos he havaitsevat, että muut ihmiset eivät noudata niitä. Yhden normin rikkominen lisää muidenkin normien rikkomista ja erilaiset häiriöt voivat ruokkia toisiaan. Tästä johdetun hypoteesin mukaan ihmiset roskaavat ja varastavatkin herkemmin paikoissa, joissa graffitit kieltävää virallista normia on selvästi rikottu, kuin siistissä ympäristössä.

Groningenissa tehdyssä kuuden kokeen sarjassa mitattiin normien rikkomisia paikoissa, joissa yhtenä päivänä oli "siisti" ja toisena päivänä "epäsiisti" tilanne. Koetilanteet järjestettiin samaan vuorokaudenaikaan ja samanlaisen sään

vallitessa. Paikat saatiin epäsiistiksi roskaamalla, tekemällä graffiteja tai jättämällä tyhjiä ostoskärriä epämääräisiin paikkoihin. Riippuvana muuttujana oli koehenkilöiden (esim. tilanteeseen sattuneiden autonomistajien tai ohikulkijoiden) oma roskaaminen tai varastaminen. Jokaisessa kokeessa epäsiisti tilanne tuotti tilastollisesti merkittävästi enemmän normirikkeitä. Yhdessä kokeessa autojen tuulilasinpyyhkimeen oli kiinnitetty (keksittyjä) mainoslappuja. Epäsiistillä pysäköintialueella 58 prosenttia autoilijoista heitti mainoslapun maahan, kun taas siistillä vain 30 prosenttia roskaasi. Sotku lisäsi myös varkauksia. Tutkijat panivat kapean kävelyreitit varrella olevan postilaatikon suulle roikkumaan kirjekuoren, jonka ikkunan läpi näkyi selvästi viiden euron seteli. Ensi vaiheessa, kun postilaatikko ympäristöineen oli siisti, 13 prosenttia henkilöistä, jotka kävelivät postilaatikon läheltä tai laittoivat sinne jotakin, varasti kuoren (otti tai avasi sen). Toisessa koetilanteessa postilaatikko oli sotkettu graffiteilla ja kolmannessa ympäristöön oli heitetty roskaa. Graffititilanteessa 27 prosenttia ja roskaamistilanteessa 25 prosenttia varasti kuoren. Pelkkä roskaisuus tai graffitit siis kaksinkertaistivat varkauksien määrän.

Useimmissa kokeissa kyse oli vähäisistä hyvien käytöstapojen rikkomisista eikä "varkauskoekaan" ollut kovin vakava. Silti tutkimus vahvistaa aika lailla rikottujen ikkunoiden teorian oletettomia psyykkisistä mekanismeista. Koska sekä siisti että epäsiisti tilanne olivat muilta ympäristökijöiltään samanlaisia, tutkimus heikentää sitä vastaväitettä, että rikottujen ikkunoiden kasautumisessa olisi kyse pelkästään tiettyihin ympäristöihin liittyvistä taustatekijöistä. Näin se antaa sivustatukea sille ajatukselle, että asuinalueiden järjestyks- ja rikosongelmat eivät palaudu pelkästään niiden sosiaalis-taloudelliseen huono-osaisuuteen taikka rotu- ja luokkasuhteisiin, vaan myös huolenpidolla ympäristöstä on väliä.

YMPÄRISTÖÖN PUUTTUMINEN TEHOKKAINA

Realistisessa ympäristössä tehty kokeellinen tutkimus vahvistaa Broken Windows -lähestymistavan toimivuutta. Koe tehtiin Bostonin lähellä olevassa 100 000 asukkaalla Lowellissa. Kaupungissa paikannet-

tiin kaikkiaan 34 rikollisuuden alueellista tihentymää, hotspottia. Näistä muodostettiin 17 mahdollisimman homogeenista paria. Jokaisesta parista yksi jäsen arvottiin koalueeksi, toinen jäi kontrollialueeksi. Koalueilla toteutettiin rikottujen ikkunoiden lähestymistavan mukaisia toimia. Poliisi puuttui aikaisempaa herkemmin häiriökäyttäytymiseen ja muihin rikkeisiin, jotka eivät välttämättä täyttäneet rikoksen tunnusmerkkejä. Fyysisen ympäristön rappeutumiseen puututtiin. Asunnottomille ja muille vähäosaisille tarjottiin apua. Puolen vuoden seuranta-aikana koalueilla oli noin 20 prosentin lasku poliisille tulleissa rikoksissa ja häiriöihin liittyvissä soittoissa verrattuna kontrollialueisiin. Ryöstöjen kohdalla pudotus oli 42 ja pahoinpitelyjen ja murtojen kohdalla noin 35 prosenttia.

Toteutetut toimet voidaan jakaa kolmeen perustyyppiin: 1) poliisin kärkeämpi puuttuminen pikkurikoksiin ja järjestyshäiriöihin (tähän liittyvät kiinniotot lisääntyivät koalueella 30 prosenttia), 2) tilannetorjunnan keinot, joihin kuuluvat ympäristön ja rakenteiden muokkaaminen, ja 3) sosiaaliset toimet kuten asuntojen järjestäminen asunnottomille. Koska koalueiden välillä oli eroja siinä, mitä toimia toteutettiin, tutkijat pystyivät analysoimaan eri menetelmien vaikutusta hälytysten vähenemiseen. Suurin vaikutus oli tilannetorjunnan keinoilla, kun taas rikkeisiin ja pikkurikoksiin liittyvien kiinniottojen lisääntyminen oli vain niukasti merkitsevä. Sosiaalisilla toimilla ei kuuden kuukauden seurannassa havaittu merkitsevää vaikutusta. Niillä saattaa kuitenkin olla merkitystä pitemmän ajan kuluessa.

Bragan tutkimus viittaa siihen, että rikottujen ikkunoiden teorian tehokkaimmat keinot liittyvät ympäristön muokkamiseen ja houkuttelevien rikostilanteiden vähentämiseen, eivät niinkään joukkomittaisiin kiinniottoihin pikkurikkeistä. ■

LÄHTEITÄ

Braga, A. A., & Bond, B. J. (2008). Policing crime and disorder hot spots: A randomized controlled trial. *Criminology*, 46(3).

Keizer, K., & Lindenberg, S., & Steg, L. (2008). The Spreading of Disorder. *Science* 322(5908).

Wilson, J. Q., & Kelling, G. (1982, February). Broken windows. *The Atlantic Monthly*.

Harmaan talouden torjuntaa oppilaitoskiertueella

Valtakunnallisen Harmaa talous, musta tulevaisuus -kampanjan oheen on rakennettu luentokokonaisuus, jossa käsitellään harmaata taloutta ja talousrikollisuutta etenkin nuorten ja opiskelijoiden näkökulmasta. Oppilaitoskiertue on vierailut yli kahdessa-kymmenessä lukiossa ja ammattioppilaitoksessa kevään aikana. Toukokuun puolivälissä oli vuorossa Pohjois-Tapiolan lukion toisluokkalaisten yhteiskuntaopin tunti Espoossa.

Oppilaitoskiertueen luentojen pääpaino on sen kuvaamisessa, mitä talousrikollisuus ja harmaa talous tarkoittavat tavallisten ihmisten ja etenkin nuorten arjessa. Lisäksi kerrotaan talousrikollisuuden yhteiskunnallisista vaikutuksista ja kuluista, joita harmaasta taloudesta aiheutuu yhteiskunnalle. Luennon vetäjä, rikoskomisario **Minna Immonen** Länsi-Uudenmaan poliisilaitokselta herättelee nuoria pohtimaan, mitä kaikkea yhteistä hyvää verorahoilla saadaan.

Luento sisältää kalvomateriaalin lisäksi talousrikoksista epäillyn nuoren haastattelun, kampanjan radiospotteja sekä kuvia todellisista tapauksista ja tilanteista. Asioita täydennetään etenkin nuorten elämää koskevilla käytännön esimerkeillä.

ARJEN VALINNAT VAIKUTTAVAT

Minna Immonen korostaa, että itse kukin voi torjua ja ennaltaehkäistä harmaata taloutta ja talousrikollisuutta pienillä arkisilla valinnoilla. Konkreettisten esimerkkien kautta hän valottaa esimerkiksi sitä, miksi lukiolaisen ei kannata ottaa vastaan kesätyötä, jossa palkka maksetaan "kirjekuoressa pomon autossa joka toinen perjantai".

– Pimeän työn tekijä jää kaikkien laki-

sääteisten etujen ulkopuolelle. Ylityö- ja viikonloppulisät kuuluvat myös kesätyöläisille. Omista oikeuksista kannattaa pitää kiinni.

Luennolla nuorille kerrotaan myös, että rahallisia tukia, kuten työttömyyskorvausta, äitiys- ja isyyspäivärahaa sekä työeläkettä maksetaan ainoastaan verokortilla tehdystä työstä. Vaikka esimerkiksi eläkeasiat tuntuvat lukiolaisista kaukaisilta, heidän on hyvä ymmärtää, että nuorikin voi joutua työkyvyttömyyseläkkeelle.

KUITTI MUKAAN OSTOKSISTA

Minna Immonen muistutti oppilaita siitä, että harmaaseen talouteen liittyvistä epäilyistä voi aina ilmoittaa poliisille, myös nimettömänä. Esimerkkinä hän mainitsi ravintolat, joissa kassakone on aina auki, kuittirulla ei juokse, vain käteisellä voi maksaa eikä kuittia saa vaikka pyytää. Tällöin ei kaikki ole kunnossa. Vaikka houkutus on suuri ostaa pizza sieltä, mistä sen halvimmalla saa, kehotti Immonen oppilaita pohtimaan, haluavatko he tukea tällaista yrittäjää. Ohimyyntiin syyllistyvät yrittäjät nakertavat rehellisten yrittäjien mahdollisuuksia pärjätä kilpailussa. Konkreettisesti tämä näkyy nuorille esimerkiksi niin, ettei rehellisillä yrittäjillä ole varaa palkata nuoria kesätöihin tai ottaa heitä harjoitteluun.

TALOUSRIKOSTUTKIJAN TYÖ ON MUUTTUNUT

Minna Immonen toimii Länsi-Uudenmaan poliisilaitoksella talousrikosyksikön tutkinnanjohtajana. Hänen mukaansa talousrikosjuttuja tutkivien poliisien työ on muuttunut. Järjestäytyneen rikollisuuden ryhmät ovat mukana yhä useammassa jutussa, etenkin rakennusalalla. Tämä on tuonut mukanaan uusia haasteita sekä poliisien että todistajien turvallisuudelle.

Rikoskomisario Minna Immonen kertoo oppilaitoskiertueen tuoneen mukavaa vaihtelua talousrikostutkijan perustyöhön.

– Sekä poliisit että todistajat ovat saaneet uhkauksia. Joudumme nykyisin ihan tosissamme pohtimaan poliisin työturvallisuutta ja sitä, miten takaamme niiden ihmisten turvallisuuden, jotka uskaltavat puhua poliisille.

KIERTUEELLA HYVÄ VASTAANOTTO

Oppilaitoskiertue on vierailut ympäri Suomea Helsingistä Ouluun ja Raahesta Kotkaan. Immonen kertoo, että mukavinta luennointi on ollut pienille ryhmille, koska niissä kuulijoihin saa paremmin kontaktin. Hän on saanut luennoista pääasiassa positiivista palautetta. Joissakin oppilaitoksissa oppilaat ovat luennon jälkeen kyselleet, miten poliisiksi voi opiskella.

Kirjoittaja työskentelee suunnittelijana oikeusministeriössä.

Yhdyskuntaseuraamukset yhteen lakiin

Yhdyskuntaseuraamusten kokonaisuudistusta pohtinut toimikunta luovutti mietintönsä maaliskuussa. Oikeusministeriön toimikunnan ehdotukset ovat parhaillaan lausuntokierroksella. Keskeistä on, että yhdyskuntaseuraamuksia koskevat säännökset koottaisiin yhteen lakiin. Tavoitteena on parantaa eri seuraamuksiin määräämisen ennustettavuutta ja tuomittujen tasavertaisuutta. Yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpanossa puolestaan korostettaisiin tuomittun sosiaalisen selviytymisen edistämistä ja rikoksettoman elämän valmiuksien lisäämistä.

SAKKOPALVELUA EHDOTETAAN

Yksi toimikunnan keskeinen ehdotus on sakon muuntorangaistuksen laajentaminen koskemaan myös toistuvasti poliisin määräämiä sakkoja saaneita henkilöitä. Nykyisin tuomioistuimen tuomitsemat sakot muunnetaan vankeudeksi, mutta poliisin määräämiä sakkoja ei. Suuri osa niistä annetaan näpistyksistä tai muista vähäisistä omaisuus- tai liikenne rikoksista. Samalla otettaisiin käyttöön uusi sakon muuntorangaistus, sakkopalvelu. Muuntorangaistukseen tuomittujen ei ole aiemmin uskottu selviytyvän yhdyskuntaseuraamuksen suorittamisesta, mutta toimikunnan keräämien tietojen mukaan enemmistö sakkovangeista, jotka oli aiemmin tuomittu yhdyskuntapalveluun, oli suorittanut palvelun menestyksellä.

Sakkopalvelu sisältäisi tapaamisia valvojan kanssa ja erilaista toimintaa vähintään kahdesti viikossa yhteensä 4–12 tuntia. Tarkoituksena olisi vähentää tuomitun uusintarikollisuuden riskiä esimerkiksi puuttamalla hänen päihde- ja velkaongelmiinsa. Tunti sakkopalvelua vastaisi yhtä sakon muuntorangaistuspäivää. Sakkopalvelun ehtojen törkeästä rikko-

misesta seuraisi muuntorangaistuksen loppuosan suorittaminen vankilassa.

NUORILLE TEHOSTETTU YHDYSKUNTAPALVELU

Nuorten valmiuksia suorittaa yhdyskuntapalvelu ja välttää vankila parannettaisiin ottamalla käyttöön valvonnalla tehostettu yhdyskuntapalvelu. Rangaistus määrättäisiin niille alle 21-vuotiaille, joilla arvioidaan olevan vaikeuksia yhdyskuntapalvelun suorittamisessa. Siihen sisältyisi tiukempaa valvontaa ja erityisesti nuorille suunnattuja sosiaalista toimintakykyä edistäviä tehtäviä ja ohjelmia. Rangaistukseen sisältyisi valvontatapaamisia ja tehtäviä ja ohjelmia enintään 12–24 tuntia kuukaudessa.

Alle 18-vuotiaana rikoksen tehneille tuomittava nuorisorangaistus säilyisi. Vaikka sen käyttö on ollut melko vähäistä, sillä on voitu tukea vaikeassakin elämäntilanteessa olevia nuoria.

PAINOPISTEENÄ PÄIHTEIDEN KÄYTÖN VÄHENTÄMINEN

Toimikunta korostaa päihdeittömyyden tukemista ja päihteiden käytön vähentämiseen motivoimista entistä tärkeämpänä osana kaikkien yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpanoa.

Sakkopalveluun tuomittu voisi ehdotuksen mukaan suorittaa rangaistuksensa osallistumalla avohoidossa järjestettävään päihdekuntoutukseen. Avohoitoa voi sisältyä myös yhdyskuntapalveluun. Valvontarangaistukseen voitaisiin liittää myös sijoitus päihdekuntoutusta antavaan laitokseen.

Toimikunta korostaa, että päihdehuollon jatkaminen myös rangaistuksen tultua suoritetuksi on turvattu ja yhteistyötä Rikosseuraamuslaitoksen ja tuomitun kotikunnan kanssa tiivistettävä.

Ulkomaalaisten vankien määrä kasvussa

Rikosseuraamuslaitoksen tilastoja -vuosikirjan teemana on tänä vuonna ulkomaalaiset vangit. Vuonna 2011 ulkomaalaisia vankeja oli jo keskimäärin 444, mikä oli 14 % kaikista vangeista. Suurimman ryhmän (45 %) muodostivat virolaiset, venäläiset ja romanialaiset. Pohjoismaalaisia oli noin 6 %. Kaikkiaan eri kansalaisuuksia oli 56. Yhä suurempi osa ulkomaalaisista vangeista on tutkintavankeja. Yhdyskuntaseuraamusasiakkaissa ulkomaalaisia on vain vähän, eikä heidän määrästään ole saatavissa tarkkaa tietoa.

Rikosseuraamuslaitoksella oli vuonna 2011 päivittäin yli 7000 asiakasta. Yhdyskuntaseuraamuksia tuomitaan nykyään enemmän kuin vankeusrangaistuksia. Vuonna 2011 vankeja oli keskimäärin 3 262. Naisvankien osuus oli 7 %. Yhdyskuntaseuraamusasiakkaita oli päivittäin keskimäärin 3 859. Naisia heistä oli vajaa 11 %.

Nuorten osuus seuraamusasiakkaita on laskussa. Alle 21-vuotiaiden vankeusvankien osuus on lähes puolittunut kymmenen vuoden aikana. Vuonna 2002 vankeusvangeista 17 % oli alle 21-vuotiaita, kun nykyisin heitä on 9 %. Samanikäisesti yli 50-vuotiaiden vankeusvankien määrä on kasvanut (10 %:sta 14 %:iin). Vankeusvankien keski-ikä on 37 vuotta. Samanlainen kehitys on ollut yhdyskuntaseuraamuksissa, joissa alle 21-vuotiaiden osuus on laskenut lähes puoleen (2002: 37%, 2011: 21%).

Julkaisu osoitteessa www.rikosseuraamus.fi/10955.htm

Työryhmä ehdottaa mahdollisuutta syyteneuvotteluun

Oikeusministeriön työryhmä on selvittänyt ns. syytteestä sopimisen käyttöönottamista. Syyteneuvotteluksi kutsutussa menettelyssä rikoksesta epäilty voisi tunnustamalla saada mahdollisuuden sopia syytteestä tai saada lievempi rangaistus. Monessa maassa menettely on käytössä.

– Tavoitteena on tehostaa ja nopeuttaa erityisesti laajojen talousrikosvyyhtien käsittelyä ja alentaa oikeudenkäyntien kokonaiskustannuksia yksittäisten ihmisten oikeusturvaa kuitenkin vaarantamatta, totesi ministeri **Anna-Maja Henriksson** ottaessaan mietinnön vastaan toukokuussa.

Ehdotuksen mukaan syyttäjä voisi tutkintaa johtavan poliisin esityksestä määrätä, ettei esitutkintaa toimitettaisi kaikkien rikosten osalta, kun epäilty on tunnustamalla edistänyt rikosten selvittämistä. Syyttäjä voisi samalla sitoutua vaatimaan rangaistusta lievemmän rangaistusasteikon mukaisesti. Tunnustuksen perusteella syyttäjä voisi myös tehdä rikoksesta epäillyn kanssa tuomioesityksen, joka käsiteltäisiin tuomioistuimessa kevennetyssä menettelyssä, ns. tunnustamisoikeudenkäynnissä.

– Kuten työryhmä huomauttaa, tarkoitus ei ole liittää uutta menettelyä kaikkiin tunnustettuihin tapauksiin vaan lähinnä

niihin, joista voidaan ajatella olevan eniten hyötyä viranomaisresurssien järkevän kohdentamisen ja rikosasian joutuisan käsittelyn kannalta, painotti Henriksson.

– Oman rattijuopumusrikoksen tai muun yleensä varsin helposti selvitetävän rikoksen tunnustaminen ei johtaisi sopimiseen rangaistuksen lieventämisestä.

Ehdotuksen mukaan syyteneuvottelua voitaisiin käyttää rikoksissa, joista säädetty ankarin rangaistus on enintään kuusi vuotta vankeutta. Syyteneuvottelu ei kuitenkaan soveltuisi henkeen tai terveyteen kohdistuviin rikoksiin taikka seksuaalirikoksiin.

Suojaa vainolta ja häirintäviestinnältä

Oikeusministeriön työryhmä on arvioinut lainsäädännön tarkistustarpeita, jotka liittyvät sananvapausrikoksiin, uuden viestintäteknologian kautta tehtävään häirintään ja muuhun vakaavaan häirintäkäyttötymiseen.

Työryhmä ehdottaa rikoslakiin uutta vainoamisen kieltävää rangaistussäännöstä. Vainoamiseen syllistyisi henkilö, joka toistuvasti uhkaa, seuraa, tarkkailee, ottaa yhteyttä tai muulla vastaavalla tavalla vainoaa toista niin, että se aiheuttaa pelkoa tai ahdistusta. Rikoksesta voitaisiin tuomita sakkoa tai enintään kaksi vuotta vankeutta.

Lisäksi rikoslakiin lisättäisiin uusi viestintärauhan rikkomista koskeva rangaistussäännös, joka kattaisi lähtökohtaisesti kaikki viestintävälineisiin lähetettävät häirintäviestit. Tekoon syllistyisi henkilö, joka häirintätarkoituksessa toistuvasti lähettää toiselle viestejä tai soittaa niin, että teko aiheuttaa huomattavaa häiriötä tai haittaa. Säännös laajentaisi häirintä-

viestinnän rangaistavuutta puhelin- ja matkapuhelinhäirinnästä muihinkin viestintävälineisiin eikä rangaistavuus olisi enää sidottu siihen, että puhelu tai viesti vastaanotetaan kotirauhan piirissä.

SANANVAPAUŚRIKOKSIIN EHDOTETAAN LIEVENNYKSIÄ

Lisäksi työryhmä ehdottaa sananvapausrikosten muuttamista siten, että niiden soveltaminen olisi linjassa Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen ratkaisukäytännön kanssa. Yksityiselämää loukkaavasta tiedon levittämisestä ja kunnianloukkauksesta tuomittavia rangaistuksia lievennetään ja rangaistavuuden alaa supistetaan. Uudistus korostaisi sananvapautta perusoikeutena. Suomen on todettu useassa Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen ratkaisussa rikkoneen Euroopan ihmisoikeussopimuksen takaamaa oikeutta sananvapauteen.

Sananvapausrikosten uudistaminen sisältyy hallitusohjelmaan.

Vakavimpien rikosten valmistelu rangaistavaksi

Oikeusministeriön työryhmä ehdottaa, että rikoslakiin lisättäisiin säännökset eräiden törkeimpien rikosten valmistelun rangaistavuudesta. Rangaistaviksi teoiksi säädettäisiin henkirikoksen, törkeän pahoinpitelyn, panttivangin ottamisen ja törkeän ryöstön valmistelu. Valmisteluna rangaistavaa olisi myös näiden rikosten tekemisestä sopiminen.

Työryhmä korostaa, että kunkin valmistelurikoksen tunnusmerkistöistä tulee laissa säätää mahdollisimman tarkoin. Keskeistä on määrittää, mitä toimia on syytä pitää mainittujen rikosten rangaistavana valmisteluna. Valmistelun erillinen rangaistavuus on käytännössä merkityksellinen vain silloin, kun teko todella jää vain valmistelun asteelle eikä siis täytettyä rikosta tai edes sen yritystä tapahdu.

Uusia julkaisuja kouluturvallisuuden parantamisesta

Koulujen turvallisuus on viime vuosina noussut Suomessa yleiseen keskusteluun ja kehittämistoimien kohteeksi. Tänä keväänä aiheesta on ilmestynyt myös useita julkaisuja.

Jyri Paasonen toimittama *Oppilaitoksen turvallisuusjohtaminen* kertoo, kuinka oppilaitosten turvallisuus ja riskienhallinta otetaan osaksi oppilaitoksen strategiaa ja prosesseja. Lisäksi kirjassa käydään systemaattisesti läpi oppilaitosten turvallisuutta ja turvallisuusjohtamisen oikeudellista vastuuta koskevat lait ja esitellään Turvallinen oppilaitos-riskienhallintamallin periaatteet. Kirja on tarkoitettu oppilaitosten johtajille ja muille, jotka ovat vastuussa oppilaitosten turvallisuuden kehittämisestä.

Paasonen mukaan huonolla viihtyvyydellä koulussa voi olla yhteyttä rikollisuuteen. Oppilaitokset voidaan nähdä niin rikollisen käyttäytymisen kehittäjänä kuin ennalta ehkäisijänä. Opettajien on mahdollista huomata hyvissä ajoin opis-

kelijoissa tapahtuvia muutoksia, koska he työskentelevät heidän kanssaan joka päivä. Kouluissa on myös hyvä toteuttaa erilaisia ehkäisyohjelmia.

Tampereen yliopiston julkaisemassa *Kohti turvallisempaa oppilaitosta!*-kirjassa kouluturvallisuutta lähestytään tutkimuksen ja käytännön kehittämishankkeiden kautta. Ensimmäisen osan artikkeleissa kirjoittajat kuvaavat turvallisuuden toimintakulttuuria. Toisen osassa turvallisuutta tarkastellaan oppijälhtöisesti. Artikkelit käsittelevät mm. turvallisuutta hyvinvoinnin osana sekä oppimisympäristöjä, väkivallan kokemista ja häiriökäyttäytymistä koulupäivän turvallisuutta uhkaavina tekijöinä. Kolmannessa osassa esitellään käytännön toimia turvallisuuden edistämiseksi. Artikkelit käsittelevät koulusurmia, yläasteen turvakurssia ja yritteliäistä toimintaa kannustavaa leirikouluprojektia, henkilöturvallisuutta sekä käyttäytymisen haasteita. Mukana on myös puheenvuoro poliisin ja oppilai-

tosten välisen yhteistyön puolesta.

Myös Ruotsin rikksentorjuntaneuvosto (Brå) paneutuu uusimmassa ideakirjassaan kouluturvallisuuteen. Julkaisussa analysoidaan kolme paikallista sosiaalitoimen ja poliisin toteuttamaa kouluhanketta rikksentorjunnan näkökulmasta. Tulosten mukaan kouluissa tapahtuvaa väkivaltaa voidaan ehkäistä paikantamalla ongelmapaikat, *hot spotit*, ja keskittymällä niihin. Useimmat rikokset tapahtuvat luokkahuoneiden ulkopuolella paikoissa, joissa aikuisten läsnäolo on vähäistä. Opas antaa vinkkejä myös paikalliseen viranomaisyhteistyöhön.

Jyri Paasonen (toim.) Oppilaitoksen turvallisuusjohtaminen. Tietosanoma 2012.

Eila Lindfors (toim.) Kohti turvallisempaa oppilaitosta! Oppilaitosten turvallisuuden ja turvallisuuskasvatuksen tutkimus- ja kehittämishaasteita. Tampereen yliopisto 2012.

Att förebygga brott och probemsbeteenden i skolan. Idéskriften 19. Brå 2012.

KiVa Koulu -ohjelmasta kansainvälinen vientituote

Tekes on myöntänyt rahoituksen kiusaamisen vastaisen toimenpideohjelman kansainväliseen lanseeraamiseen. Kansainvälistämisen toinen rahoittaja on Turun yliopisto, jonka innovaatioiden kehittämisohjelmaan KiVa Koulu kuuluu.

KiVa Koulu on Turun yliopiston psykologian oppiaineen ja oppimistutkimuksen keskuksen kehittämä ohjelma, joka tarjoaa ala- ja yläkouluille keinoja systemaattisen koulukiusaamisen ennaltaehkäisyyn ja kiusaamistilanteiden hoitamiseen.

– Konseptiin kuuluu muun muassa opetushenkilökunnan koulutusta, oppituntimateriaaleja, jokavuotinen seuran-

takysely koulukohtaisine palautteineen sekä koululaisille tehty tietokonepeli, ohjelman johtaja, professori **Christina Salmivalli** kertoo.

Ohjelma on jo osoittanut toimivuutensa Suomessa ja sen käyttäjiksi on rekisteröitynyt noin 2500 koulua. Tämä vastaa noin 90 prosenttia Suomen perusopetusta antavista kouluista.

Nyt ohjelmasta pyritään tekemään merkittävä vientituote. Ohjelmaa kehitetään seuraavan kouluvuoden aikana Hollannissa, Walesissa ja Yhdysvaltojen Delawaressa. Konseptia esitellään myös Etelä-Amerikassa ja Aasiassa.

– Ohjelman materiaaleja on käännet-

ty jo eri kielille. Jotta KiVa Koulu toimisi mahdollisimman hyvin, sitä pitää muokata jokaisen maan viestintäkulttuuriin sopivaksi. Tulemme palkkaamaan tähän erikoistutkijan sekä tekemään yhteistyötä paikallisten asiantuntijoiden kanssa. Japanissa on tällä hetkellä opettajista koostuva työryhmä, joka tekee tätä työtä, Salmivalli kertoo.

HAASTE

ASiantuntevasti
Rikksentorjunnasta
ja kriminaalipolitiikasta

HAASTE-lehdestä saa tietoa rikollisuudesta, kriminaalipolitiikasta ja rikksentorjunnasta, tutkimuksesta ja käytännön työstä Suomessa ja muualla. Lehdessä eri tahot keskustelevat ja kirjoittavat samalla foorumilla ajankohtaisista ja periaatteellisista kysymyksistä. Lehteä julkaisevat oikeusministeriö ja rikksentorjuntaneuvosto.

HAASTE kertoo rikksista ja rangaistuksista, tekijöistä ja uhreista, rikksentorjunnasta sekä lainsäädännöstä ja tutkimuksesta. Lehdessä julkaistaan asiantuntija-artikkeleita, kannanottoja, haastatteluja, uutisia sekä kuvauksia käytännön paikallisesta rikksentorjuntatyöstä.

HAASTE on tarkoitettu rikollisuuteen liittyvien ongelmien parissa työskenteleville sekä aihepiiristä muutoin kiinnostuneille. Erityisesti lehdestä on hyötyä niille, jotka tekevät rikksentorjuntatyötä poliisissa, sosiaali- ja nuorisotoimessa, yhdyskuntasuunnittelussa, elinkeinoelämässä, vakuutus- alalla, kirkossa ja kansalaisjärjestöissä.

HAASTE ilmestyy neljä kertaa vuodessa. Lehden vuosittainen maksu on 25 euroa + alv. 9 %. Lasku lähetetään erikseen.

Tilaa HAASTE oheisella tilauskortilla, nettilomakkeella (www.haaste.om.fi) tai sähköpostitse haaste@om.fi.

HAASTE

Tilaa HAASTE-lehden hintaan 25 euroa + alv. 9 % /4 numeroa/12 kk

- kestotilaus, tilaukseni jatkuu, kunnes ilmoitan sen päätymisestä (laskutusväli 12 kk)
- määräaikaistilaus (12 kk)

Tilaaaja

Nimi _____

Yritys/Yhteisö _____

Lähiosoite _____

Postinumero ja -toimipaikka _____

Puhelinnumero _____

Lehden saaja (mikäli eri kuin tilaaaja)

Nimi _____

Yritys/Yhteisö _____

Lähiosoite _____

Postinumero ja -toimipaikka _____

Vastaanottaja
maksaa
postimaksun

Rikksentorjuntaneuvosto
VASTAUSLÄHETYS
Tunnus 5011705
00003 Helsinki